

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA**

**Poskytování přednemocniční neodkladné péče při tonutí
vybranými složkami Integrovaného záchranného systému -
Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor,
Vodní záchranná služba**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Mgr. Renata Gerhartová

2008

Pavel Procháska

Abstract

Individual units of the Integrated Rescue System and preclinical intensive care in drowning – the Police of the Czech Republic, the Fire Rescue Service, the Water Rescue Service

The South Bohemia region is well known for its rivers, lakes and dams. With these great water values it is difficult to prevent drowning, search and rescue work is also influenced by the vast river system. The main goal of my research was to map the technical equipment, personal proficiency and comparing the professional qualifications of the Police force of the Czech Republic, the Fire Rescue Service and the Water Rescue Service in the range of an appointed theme.

I chose the qualitative analysis method. The research group consisted of nine individuals – members of the researched organizations. They answered my questions very uniformly. I wanted to discuss the relevant topic with the respondents and get to know their opinion. Totally contradicted information was not recorded. Data collection was in the form of interview recordings on a Dictaphone and worked into text.

The research conclusions are quite clear. In all respects the Police of the Czech Republic, the Fire Rescue Service and the Water Rescue Service are able to help in drowning cases. Some of these units are relatively well equipped as is necessary (the Fire Rescue Service and the Water Rescue Service), other not so well because of the principal aim (the Police of the Czech Republic). An interesting issue can be noted in both professional organizations (the Police of the Czech Republic and the Fire Rescue Service) about assistance and cooperation with the Water Rescue Service in the case of first aid and help providing. It is unusual that this last organization mentioned is not supported by the government. The research proved elementary disparity between the specialization with great abilities and struggle for existence which they meet every day in the case of the Water Rescue Service. Better legislation could be the answer for their financial difficulties. There is also disproportion in preventing people from doing unsafe activities; a member of the Water Rescue Service can only recommend the people to avoid such dangerous behaviour, but by law he can not force the individuals to obey to his words. The law warrants only this procedure which is astounding.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma "Poskytování přednemocniční neodkladné péče při tonutí vybranými složkami Integrovaného záchranného systému - Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor, Vodní záchranná služba" vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 1. 5. 2008

Poděkování

Děkuji vedoucí práce Mgr. Renatě Gerhartové za pomoc a spolupráci při zpracování bakalářské práce a své rodině za podporu.

Obsah

	Úvod.....	2
1.	Současný stav.....	4
	1.1 Charakteristika regionu, vodních ploch a toků.....	4
	1.2 Hasičský záchranný sbor České republiky.....	5
	1.2.1 Historie, činnost a související legislativa Hasičského záchranného sboru České republiky.....	5
	1.3 Policie České republiky.....	7
	1.3.1 Historie, činnost a související legislativa Policie České republiky	7
	1.4 Vodní záchranné služby.....	9
	1.4.1 Působení vodních záchranných služeb v České republice.....	9
	1.4.2 Vodní záchranná služba Českého červeného kříže.....	10
	1.4.2.1 Historie, činnost a související legislativa Vodní záchranné služby Českého červeného kříže.....	10
	1.5 Tonutí a utonutí - statistické údaje České republiky a srovnání se zahraničím.....	12
	1.6 Definice tonutí, utonutí.....	13
	1.6.1 Patofyziologie tonutí.....	14
	1.6.2 První pomoc, Basic Life Support.....	15
2.	Cíle práce.....	19
3.	Metodika.....	20
	3.1. Metoda a technika sběru dat.....	20
	3.2 Charakteristika výzkumného souboru.....	20
4.	Výsledky.....	21
	Diskuse.....	41
6.	Závěr.....	47
7.	Seznam použité literatury.....	48
8.	Klíčová slova.....	50
9.	Přílohy.....	51

Úvod

„Slibuji, že budu chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi, a to i s nasazením vlastního života. Při plnění svých povinností se budu řídit Ústavou, zákony a dalšími právními předpisy, důsledně plnit rozkazy a pokyny svých nadřízených a při svém jednání budu mít stále na zřeteli obecný zájem.“
(služební přísaha příslušníka Hasičského záchranného sboru České republiky)

Při výběru tématu bakalářské práce jsem se chtěl zaměřit na problematiku tonutí a oblast působnosti vodních záchranných služeb v jihočeském regionu, protože se o toto téma již několik let zajímám a sám jsem členem Vodní záchranné služby Českého červeného kříže (dále VZS ČČK). I přes to že je tato organizace součástí Integrovaného záchranného systému České republiky (dále IZS) jako složka ostatní, panuje o jejím fungování, kompetencích a povinnostech vyplývajících z legislativy mnoho falešných představ. Veřejnost (kupodivu mnohdy ani ta odborná) nemá o její působnosti validní informace. Aby bylo možno porovnat skutečnosti týkající se vodní záchrany u nás, rozšířil jsem výzkum o složky, které jsou pilíři IZS - Policii České republiky (dále Policie ČR) a Hasičský záchranný sbor České republiky (dále HZS ČR) se zaměřením na oblast jižních Čech. Úmyslně jsem do práce nezahrnul Zdravotnickou záchrannou službu (dále v textu ZZS), protože profesionální odborná přednemocniční péče v její každodenní činnosti převažuje (na rozdíl od členů či zaměstnanců všech tří zvolených organizací) a je hlavní náplní práce záchranářů a lékařů ZZS.

Jižní Čechy jsou pro množství rybníků, vodních nádrží a řek specifické. Přes nezpochybnitelné kouzlo těchto přírodních krás je zde velmi problematická prevence tonutí (zahraniční a "víkendoví" turisté) a řešení následků akutního nebezpečí u vody (pokrytí lipenské oblasti výjezdovými středisky ZZS, obtížný terén atd.). Jak se ukázalo při povodních, součinnost složek IZS i jejich dílčí činnost při řešení vzniklé situace nebyla, přes obrovské úsilí většiny jednotlivců, bez chyb. Pro ilustraci - připravené Záchranné týmy VZS ČČK mnohdy marně čekaly na výzvu HZS ke kvalifikovanému zásahu kdekoli na území České republiky. Náplní mé práce není a ani nemůže být

(vzhledem k rozsahu práce) podrobný pohled na problematiku tonutí u nás. Za cíl jsem si vytkl zmapování technického vybavení, osobní připravenosti a porovnání činnosti tří vybraných složek IZS v rozsahu určeném tématem.

1. Současný stav

1.1. Charakteristika regionu, vodních ploch a toků

Hlavním tokem jižních Čech je Vltava, 440,25 km dlouhá řeka, v Českých Budějovicích do ní ústí Malše (91,7 km). Významným přítokem Malše je řeka Stropnice (50,8 km). Největším pravostranným přítokem Vltavy je Lužnice pramenící na rakouské půdě. Většina řek vtéká do Lužnice z pravé strany. Významným levostranným přítokem Vltavy je řeka Otava, ta vzniká soutokem Křemelné a Vydry (mimo území kraje). V jižních Čechách je celkem dvanáct rybníků větších než 50 ha. Největším rybníkem severní skupiny rybníků v Třeboňské pánvi a druhým největším rybníkem této pánve vůbec je Horusický rybník. Nejvíce rybníků (a největších) je v okolí Třeboně (46 přesahujících 50 hektarů). Nachází se zde rybník Svět, Opatovický rybník, největší rybník Rožmberk a mnohé další. Jednou z nejstarších údolních nádrží v jižních Čechách je rybník Jordán, který vznikl přehrazením Jordánského potoka v roce 1492. Pro zajištění pitné vody pro České Budějovice byla vybudována vodárenská soustava Římov. Lipenská přehrada je první poválečné vodní dílo, které vytvořilo největší umělou vodní plochu tehdejšího státu. Přehradní hráz se nachází asi 20 km jižně od Českého Krumlova a 8 km západně od Vyššího Brodu. Tato vodní plocha je největší v České republice. Dosahuje délky 42 km a v místě největší šířky (u Černé v Pošumaví) je vzdálenost obou břehů 10 km. Jezero má průměrnou hloubku 6,5 m, maximální hloubka činí 21 m. Jeho plocha je 4.659 ha. Dalším ze stupňů Vltavské kaskády na území jižních Čech je Orlík. Hráz přehradila tok řeky Vltavy u Solenice v okrese Příbram. Převážná část přehradní nádrže se nachází na území jižních Čech. Orlická přehrada je v řetězu vltavských přehrad článkem největším, nejvyšším a také nejmohutnějším. Plešné jezero je jediným šumavským jezerem na území jižních Čech. Leží přímo pod nejvyšším vrcholem české strany Šumavy v nadmořské výšce 1090 m. Má rozlohu 7,5 ha a hloubku 90 m. (14)

1.2 Hasičský záchranný sbor České republiky

Hlavní náplní činnosti Hasičského záchranného sboru ČR je ochraňovat životy, zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytování účinné pomoci při mimořádných událostech. HZS jako jedna z jeho základních složek je hlavním koordinátorem a páteří IZS, který zabezpečuje koordinovaný postup při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. HZS při plnění svých úkolů spolupracuje s ostatními složkami IZS i se správními úřady a jinými státními orgány, orgány samosprávy, právníckými a fyzickými osobami, neziskovými organizacemi a sdruženími občanů. (10)

1.2.1 Historie, činnost a související legislativa Hasičského záchranného sboru České republiky

První placený hasičský sbor byl na českém území založen už v roce 1853 v Praze. V ostatních městech a obcích využívali starostové předpisy prakticky převzaté z Rakouska-Uherska. Rychlá změna nenastala ani v protektorátu, kde byl vydán překlad německého zákona jako vládní nařízení o hasičstvu - veřejné (městské) požární útvary se v Německu nazývaly požární policie a byly jednotně řízeny ministerstvem vnitra. Asi v roce 1942 byl i v protektorátu ustaven pluk požární policie Čechy - Morava. Po skončení II. světové války se mužstvo bývalého pluku požární policie většinou vrátilo zpět ke svým původním jednotkám. Po válce byla požární ochrana zařazena do oboru působnosti Ministerstva vnitra (jemuž také příslušel nejvyšší dohled a řízení), plnění úkolů na úseku požární ochrany pak zajišťovaly národní výbory (místní, okresní a krajské), jejichž výkonným orgánem pro tuto oblast bylo hasičstvo, které bylo dobrovolné, z povolání nebo závodní. Příslušníci hasičstva ve službě pak požívali ochrany veřejného činitele. Počátkem 70. let se začal měnit podíl zásahové činnosti jednotek požární ochrany ze zásahů u požárů ve prospěch technických zásahů. Nyní tak většinu činnosti hasičů tvoří vedle samotných požárů také zásahy u dopravních nehod, při živelních pohromách, či zásahy pomocného charakteru jako odstraňování nejrůznějších překážek, vyprošťování a záchraně osob apod. Proces změn v úkolech a charakteru činnosti Hasičského záchranného sboru ČR, který svůj současný název

získal v roce 1995, vyvrcholil na přelomu tisíciletí, kdy byla rozšířena působnost Ministerstva vnitra o problematiku krizového řízení, civilního nouzového plánování, ochrany obyvatelstva a Integrovaného záchranného systému. Hasičský záchranný sbor ČR v současnosti tvoří generální ředitelství, které je organizační součástí Ministerstva vnitra, a dále pak 14 hasičských záchranných sborů krajů. Součástí Hasičského záchranného sboru ČR jsou také vzdělávací a účelová zařízení. (16, Příloha č. 2)

Hasičský záchranný sbor ČR má stěžejní roli i v přípravách státu na mimořádné události. Od roku 2001, kdy došlo ke sloučení Hasičského záchranného sboru ČR s Hlavním úřadem civilní ochrany, má HZS ČR ve své působnosti i ochranu obyvatelstva. Podobně fungují takové organizace i v některých dalších evropských státech. (15)

Zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů pod číslem 238/2000 Sb. dává příslušníkovi Hasičského záchranného sboru ve služebním poměru právo vyzvat každého, aby nevstupoval na určená místa nebo aby se podrobil omezením vyplývajícím z provedení služebního zásahu. Zásah zákon vykládá jako ochranná, záchranná a likvidační opatření. Každý je povinen výzvy příslušníka uposlechnout. Příslušník je oprávněn vyzvat osobu, která se nepodřídí stanoveným omezením, aby prokázala svoji totožnost, a tato osoba je povinna výzvě vyhovět. Toto ustanovení je velkým pozitivem, protože zejména při řešení následků povodní či záplav a potřebě zabránit dalším materiálním ztrátám či ohrožení života je příkaz zasahujícího příslušníka HZS - například na rozdíl od člena VZS ČČK - legislativně zakotvený. Výše uvedený zákon uvádí: „Příslušnost k Hasičskému záchrannému sboru prokazuje příslušník služebním stejnokrojem, služebním průkazem nebo ústním prohlášením „Hasičský záchranný sbor“. (10)

Dle pokynu generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra č. 17 z roku 2003 se stanoví normy znalostí hasičů potřebné pro výkon jejich povolání. Tyto jsou (ve smyslu předlékařské první pomoci) stanoveny v následujícím rozsahu: „Příslušník HZS ČR pro funkci Hasič, musí znát základní životní funkce a jejich význam, stejně jako zásady poskytování předlékařské pomoci při selhání základních životních funkcí, zevním krvácení, šoku, intoxikaci, popálení, poleptání, zlomeninách, poškození zraku,

termickém šoku, fyzickém vyčerpání a drobných poraněních. Zná věcné prostředky pro poskytování předlékařské pomoci, včetně jejich určení a způsobu používání.“ Hasič musí umět provést laické vyšetření zraněné osoby a stanovit priority při poskytování předlékařské pomoci. Je schopen provést resuscitaci (umělé dýchání a nepřímou srdeční masáž) samostatně nebo v rámci družstva s použitím věcných prostředků i bez nich. Je schopen učinit opatření k zástavě všech druhů zevního krvácení, umí provést fixaci zlomenin s využitím věcných prostředků i bez nich. Ví, jak uložit zraněné osoby do stabilizované polohy, úlevové polohy podle charakteru poranění a do protišokové polohy. Při práci na vodě má potřebné znalosti pro pohyb při činnostech prováděných na vodních tocích i plochách ve všech ročních obdobích. Hasič dále ovládá možné způsoby záchrany osob z vodní hladiny a zná věcné prostředky používané k záchraně na vodní hladině, způsoby sebezáchrany a zásady chování ve vodě, postupy pro záchranné práce na ledu, věcné prostředky využívané k práci na vodě a na ledu, včetně improvizovaných pomůcek. Je schopen popsat obvyklé postupy záchrany a sebezáchrany z vodní hladiny, včetně obsluhy a manipulace s věcnými prostředky určenými k této činnosti, umí plavat na klidné i tekoucí vodě a umí řídit směr plavidla. Je schopen vyhledat místo pro sebezáchranu, ovládá záchranné postupy při vyprošťování osob z ledu, umí používat věcné prostředky určené k práci na vodě, je schopen použít improvizované pomůcky. Zná bezpečnostní zásady při práci na vodní hladině a nebezpečí spojená s prací na ledu. (8)

1.3 Policie České republiky

Policie České republiky je ozbrojeným bezpečnostním sborem, který byl zřízen Zákonem č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky, a to k plnění úkolů ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti a i dalších úkolů v rozsahu stanoveném právními předpisy. (19)

1.3.1 Historie, činnost a související legislativa Policie České republiky

Území našeho státu patřilo do roku 1918 do rakouské části habsburské monarchie, čímž byl samozřejmě ovlivněn i vývoj organizace bezpečnostní služby

na našem území. Vzhledem k tomu, že samostatný československý stát při svém vzniku v říjnu 1918 převzal stávající právní řád a v souvislosti s tím i stávající právní systém, přešla do jeho služeb rakouská organizace státních policejních úřadů, četnictva i komunální policie. Ve dvacátých letech minulého století policie pečovala i o agendu státního a trestního řízení, polepšoven a donucovacích pracoven. Spadalo pod ní četnictvo, silniční a říční policie, zabývalo se stáním občanstvím a vydáváním pasů, dále přistěhovalectvím, vystěhovalectvím, odškodňováním civilistům poškozených válkou, sčítáním obyvatel, statistikou, automobilismem a vzduchoplavectvím, registrací spolků atd. Místo čtyř oddělení policejního ředitelství v době Rakouska-Uherska vznikl za první republiky větší počet samostatných odborných oddělení: tiskové, spolkové a divadelní, dopravní, oddělení pro zbrojní pasy, úřadovna pro potírání lichvy a oddělení pro poříční policii, které podle potřeby působilo samostatně nebo jako součást oddělení pro zbrojní pasy. Dějinný vývoj organizace a činnosti Sboru národní bezpečnosti byl ukončen revolučními změnami ve státě a společnosti, které započaly 17. listopadu 1989. V polistopadovém období byla v rámci resortu Ministerstva vnitra ČR provedena řada organizačních změn, které se významně dotkly všech útvarů a služeb. (19, Příloha č. 3)

Při plnění úkolů postupuje Policie ČR také podle Parlamentem schválených, ratifikovaných a vyhlášených mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Policie působí na území České republiky, nestanoví-li zákon nebo mezinárodní smlouva jinak. (11) Policie chrání bezpečnost osob a majetku, spolupůsobí při zajišťování veřejného pořádku, a byl-li porušen, činí opatření k jeho obnovení. (13) Odhaluje trestné činy a pachatele, koná vyšetřování, dohlíží na bezpečnost a plynulost silničního provozu a spolupůsobí při jeho řízení, kontroluje doklady o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Dále odhaluje přestupky a projednává je, pokud tak stanoví zákon, vyhlašuje celostátní pátrání, pronásleduje osoby uprchlé z výkonu vazby či z výkonu trestu odnětí svobody, zadržuje svěřence s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou, kteří jsou na útěku a spolupůsobí při jejich vyhledávání. (19)

1.4. Vodní záchranné služby

V České republice není oblast působení vodních záchranných služeb (tzn. permanentní služba obyvatelstvu subjektem pouze a jednoznačně zřízeným k záchraně z vody) státem řízena a starost o tuto oblast je ponechána na občanských sdruženích, popřípadě na provozovatelích živností.

1.4.1 Působení vodních záchranných služeb v České republice

Pro vydání živnostenského oprávnění "Vodní záchranná činnost" musí podnikatel zajistit výkon činnosti pouze fyzickými osobami, které naplňují odbornou způsobilost stanovenou Nařízením vlády č. 209/2001 Sb. To vyžaduje splnění minimálně jedné z následujících podmínek: „Uchazeč o oprávnění se musí prokázat osvědčením o rekvalifikaci nebo jiným dokladem o odborné způsobilosti vydaný institucí akreditovanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy nebo jiným ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována. Případně postačuje doklad o specializaci báňský záchrannář-potápěč či doklad o vykonání zkoušky podle vyhlášky vydané ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována. Adept splňuje podmínky také získáním dokladu o vykonání tříleté praxe v oboru v nezávislém postavení nebo v pracovněprávním vztahu.“ (7)

Zákon touto normou upravuje soustavnou činnost provozovanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku. V České republice ale zajišťuje oblast vodní záchrany také Vodní záchranná služba Českého červeného kříže. Jedná se o občanské sdružení, tudíž organizaci, která není zřízena za účelem dosažení zisku a je právnickou osobou. To je zásadní rozdíl a i když v konečném důsledku mají podnikatelé i VZS ČČK stejný cíl, tedy záchranu tonoucích, dosahují jej z jiných pohnutek a rozdílnými prostředky. Policie ČR a Hasičský záchranný sbor ČR vystupují jako samostatné organizace s jednotným vedením a hierarchií řízení. Toto, z výše uvedených důvodů, subjekty zajišťující vodní záchranu u nás (VZS ČČK a také podnikatelské - fyzické osoby) nesplňují a tato skutečnost je příčinou nemalých obtíží při žádostech o státní dotace a podporu z finančních zdrojů Evropské unie na jejich

činnost. V současnosti není politická vůle zásadně zvýšit financování činnosti vodních záchranných služeb ze státních zdrojů, pokud vystupují jako jednotlivé subjekty. Pokusy o sloučení do jedné organizace jsou provázeny řadou nesnází. Jedná se především o názorové střety z důvodu rozdílných pohledů na nutnou reformu (změna právní formy VZS ČČK na o. p. s., která úspěšně proběhla např. u Horské služby apod.) a také na sjednocení v jednu organizaci zajišťující vodní záchrannou službu v naší republice.

1.4.2 Vodní záchranná služba Českého červeného kříže

VZS ČČK je dobrovolným a nezávislým sdružením sdružujícím děti, mládež a dospělé občany, členy mohou být i právnické osoby. VZS ČČK je kolektivním členem Českého červeného kříže. Posláním VZS ČČK je organizovat a provádět preventivní a záchrannou činnost a poskytovat první pomoc na bazénech, koupalištích, vodních plochách a tocích a v jejich bezprostřední blízkosti při sportovní a rekreační činnosti, v případech živelných katastrof a obecného ohrožení s cílem zabránit vážným úrazům, utonutím a ztrátám na materiálních hodnotách. (9)

1.4.2.1 Historie, činnost a související legislativa Vodní záchranné služby

Českého červeného kříže

V roce 1857, tzn. šest let před založením Červeného kříže, byl založen Pražský dobrovolný sbor ochranný, který si vytkl za svůj cíl chránit lidský život a zdraví „považující člověka za nejcennější statek“. Poskytoval první pomoc při hromadných neštěstích jako byly povodně, požáry atd. První zmínka o sdružení, které by se specializovaně věnovalo pouze záchrance tonoucích, je až z období po první světové válce. Podle vzoru některých evropských států, jejichž dobrovolné vodní záchranné spolky měly už více jak stoletou tradici (Holandsko, Německo, Anglie, Francie), organizovaly dobrovolné sbory zachránců tonoucích YMCA (Young Men's Christian Association - Křesťanské sdružení mladých mužů rovněž založené zakladatelem Červeného kříže H. Dünantem r. 1855) a sokolské spolky. Těžiště jejich činnosti je především v osvětové práci (vydávání publikací) a organizování vodní

záchranné služby v době konání letních táborů. Zejména YMCA věnovala velkou pozornost odbornému vyškolení svých záchranářů. Byla vypracována jednotná metodická pravidla výuky a přísný zkušební řád. Na základě praxe a úspěšně vykonaných zkoušek bylo možno získat hodnost zachránce – junior, zachránce – senior a zachránce instruktor, vymezující přesné povinnosti. Slibný rozvoj vodní záchranářské činnosti přerušila až II. světová válka. V poválečné obnově státu nebyl čas na znovuvybudování vodní záchranné služby. Více než 10 let trvalo, než se prosadila myšlenka opět organizovat vodní záchrannou službu. Úsilí bylo vedeno narůstajícími počty utonulých, které byly ve srovnání s ostatními evropskými, dokonce i přímořskými státy, alarmující. Dlouholetá snaha organizovat vodní záchrannou službu pod patronací Červeného kříže, jako tomu bylo i v jiných zemích, došla uplatnění teprve v druhé polovině šedesátých let. V roce 1966 přijalo plenární zasedání Československého červeného kříže rozhodnutí prosazovat myšlenku zavedení Vodní záchranné služby Československého červeného kříže (dále VZS ČSČK) v ČSSR. O rok později doporučil sekretariát ÚV KSČ zpracovat koncepci vodní záchranné služby a schválil Zásady vodní záchranné služby a akční plán jejich zajištění. Téhož roku schválilo tyto Zásady a akční plán i předsednictvo ÚV KSČ a ustavilo Ústřední radu VZS ČSČK. Formálně lze považovat rok 1967 za rok založení VZS ČSČK, ale její aktivní práce nastala až v roce 1968. Byl zorganizován první kurs pro instruktory v Olomouci a dokonce i první doškolovací kurs. Je zajímavé, že VZS ČSČK byla založena přesně po 200 letech, které uplynuly od založení prvního spolku záchránců tonoucích na světě, Maatschapy Tot Redding van Drenkelingen zu Amsterdam v roce 1767. VZS ČSČK vychovala dodnes desítky specializovaných záchranářů. Ve velké většině okresů byly založeny organizace VZS ČČK, jejichž činnost přispívá stále více k uskutečnění základního cíle organizace – snížit počet utonulých osob. (20)

K 31. 12. 2006 měla VZS ČČK ve svých řadách 29 osob se specializací Záchranář I – Instruktor, Záchranář II – Mistr plavčí 145 členů, Záchranář III – Plavčík 354 členů, Záchranář IV 73 členů, Záchranář V 81 členů, Záchranář – hladinová služba 71 členů. Záchranář – Divoká voda 47 členů, Rozhodčí VZS ČČK 105 členů. Řidič

motorového člunu 513 členů, Instruktor specialista VZS ČČK 13 členů, Lektor specialista VZS ČČK 5 členů, Zdravotník 303 členů. (21)

Tyto specializace jsou uznávány na základě splnění požadavků jednotlivých kurzů organizovaných jednotlivými organizacemi či výcvikovými centry pod hlavičkou VZS ČČK v souladu se Vzdělávacím programem VZS ČČK vydaným v roce 1999.

V rámci svého poslání VZS ČČK vyučuje obyvatelstvo první pomoci, zabezpečuje sportovní a rekreační akce na vodě, doporučuje a pokud tak stanoví právní předpis, nařizuje správcům vodních ploch a provozovatelům sportovních a rekreačních zařízení opatření, zajišťující bezpečnost na koupalištích a v prostorách určených k rekreaci u vodních ploch. Také upozorňuje osoby porušující zásady bezpečného pobytu u rekreačních vodních ploch. Vodní záchranná služba ČČK se podílí na ochraně životního prostředí u vodních rekreačních ploch, upozorňuje provozovatele na jeho narušitele a poskytuje náměty a podklady pro vydávání propagačního a instruktážního materiálu zaměřeného na bezpečný pobyt na vodě a kolem vody. Navrhuje provozovatelům rekreačních vodních ploch jeho rozmístění a údržbu. Základní organizační jednotkou VZS ČČK je Místní skupina VZS ČČK (dále jen MS VZS) s minimálním počtem 5 osob, která je oprávněna, ve smyslu Registračního řádu VZS ČČK a v souladu s posláním a úkoly, rozvíjet samostatně svou činnost a rozhodovat o otázkách svého vnitřního života. Přitom je povinna respektovat obecně závazné právní předpisy a vnitřní předpisy VZS ČČK. Místní skupina má jako organizační jednotka právní subjektivitu. Základními finančními zdroji k zabezpečení činnosti VZS ČČK jsou zejména členské příspěvky, dary, odkazy, fondy a nadace. Dále výnosy ze sbírek, vlastního majetku a činnosti, výnosy z vlastních ekonomických aktivit, prostředky ze státních dotací, ev. grantů. (9)

1.5 Tonutí a utonutí - statistické údaje České republiky a srovnání se zahraničím

Utonutí je poměrně častá příčina smrti. Je třetí nejčastější příčinou úmrtí u dětí ve věku do 15 let. Incidence utonutí je početnější v Severní Americe a Austrálii, kde je vyšší počet domácích bazénů a větší popularita vodních sportů. Přibližně polovina utonulých je mladší 20 let, z toho vyšší incidence je v druhé dekádě. Přibližně

75 % utonulých je mužského pohlaví, 1/3 utonulých jsou plavci. U plavců je častou příčinou utonutí dlouhé apnoické plavání pod vodou a dále také vliv alkoholu. (5)
Dle Velemínského: „Úrazy spojené s vodou jsou v České republice druhou nejčastější příčinou úmrtí.“ (2, Příloha č. 4, 5, 6)

Mortalita tonoucích osob se současnou ztrátou vědomí je téměř 50 %. Jedinci, kteří jsou pod vodou déle než 10 minut, většinou umírají nebo mají nereverzibilní neurologické poškození. V České republice i Evropě je utonutí na druhém místě v příčinách úmrtí dětí. (2)

1.6 Definice tonutí, utonutí

Tonutí je definováno jako dušení v souvislosti s ponořením do tekutého prostředí. Jedná se o děj, který postižený alespoň dočasně přežívá. V řadě zemí je jednou z předních příčin úmrtí dětí a dospívajících. Velký počet případů tonutí v dospělosti souvisí s požitím alkoholu. Při epileptických záchvatech dochází k tonutí poměrně často a to jak v domácnostech tak v přírodě. Odhaduje se, že počet tonutí je tři až pětinasobný ve srovnání s počtem případů utonutí. Utonutí je nezvratná skutečnost, jeho následkem je smrt. (3)

Utonutí je setrvání pod vodou nebo jinou tekutinou s následkem asfyxie a smrti. U přibližně 90 % utonulých je zjištěna aspirace vody nebo vody a zvratků, pouze u 7 – 10 % utonulých proběhlo dušení bez aspirace. K aspiraci obsahu žaludku dochází pravděpodobně v terminální fázi tonutí, kdy v bezvědomí z důvodu dušení dojde k masivní aspiraci vody smíšené s regurgitovaným žaludečním obsahem. Asfyxie z laryngospasmu s následným pasívním průnikem vody do plic se uplatňuje v menším počtu případů utonutí (10 – 15 %). I když složení vody ovlivňuje odpověď organismu na tonutí, všechny jeho oběti jsou hypoxemické. U těch, u nichž nedošlo k aspiraci, je hypoxémie závislá na délce apnoe. Kromě hypoxémie je u většiny pacientů po tonutí ještě zjištěna metabolická acidóza a výrazné změny v hladině elektrolytů. Oddálená smrt v důsledku tonutí nastává z důvodu včas nerozpoznané dechové nedostatečnosti a plicního selhání, druhotné infekce plic, difúzního hypoxického poškození orgánů. (5)

Tonutí nebo utonutí může být kombinováno s dalším postižením – s podchlazením, s poraněním hlavy a krční páteře (skoky po hlavě do mělké vody), s intoxikací oxidem uhelnatým (špatně odvětrávané koupelny s ohřevem vody v plynové karmě), s těžkým chemickým poškozením plic, případně v kombinaci s aspirací vysoce infekčního materiálu (aspirace močůvky), s opařením nebo poleptáním povrchu těla. (3)

1.6.1 Patofyziologie tonutí

Na počátku ponoření je iniciální perioda spontánní apnoe. U kojenců a batolat se vyskytuje tzv. potápěcí reflex (apnoe, bradykardie, intenzivní periferní vazokonstrikce se směřováním krve k srdci a mozku), vyvolaný ponořením obličeje do studené vody. U dospělých se vyskytuje v menším rozsahu. Počáteční apnoe je ukončena nedobrovolným nádechem spuštěným na základě nárůstu hyperkapnie a hypoxie. (3) Dechová stimulace vzniká podrážděním receptorů v hrudní stěně, dýchacích cestách, nervovými stimuly a také stimulací chemoreceptorů v mozku a cévách. (6) Voda se dostane do plic a následují lapavé vdechy – vlhké tonutí. V některých případech dojde k laryngospasmu (cca 30 % případů). To má za následek zvýšení odporu dýchacích cest a reflexní plicní vazokonstrikce. Sníží se plicní poddajnost, klesne množství surfaktantu. Voda přechází z alveolů do oběhu. Časté je polykání vody, zvracení a aspirace zvratků. Následně dochází k sekundární apnoei, opět k lapavým vdechům a ztrátě vědomí. Až po několika minutách se objeví zástava dechu a srdeční arytmie – ty jsou předzvěstí blížící se smrti. Přibližně u 10 % utonulých se v plicích nenalezne téměř žádná voda. Laryngospasmus je následovaný sekrecí hustého hlenu a bronchospazmem, takže do plic nemusí natéci voda ani ve chvíli, kdy krátce před smrtí laryngospasmus povolí. V tomto případě se jedná o tzv. suché tonutí, které je častější u dospělých. Při zvýšené hladině alkoholu je zesílení výše uvedených plicních reflexů enormnější. (3)

Nadechnutí většího množství sladké vody narušuje povrchové napětí plicních alveolů. Voda je rychle vstřebávána do krevního oběhu. Naproti tomu slaná voda zůstává v alveolech a způsobuje prostup tekutiny z intravaskulárního prostoru do plic.

I když je většina plicního surfaktantu poškozena až zničena, zbylý surfaktant může být funkční. U tonutí jak ve sladké, tak ve slané vodě dochází k rozvoji plicního edému zvýšenou kapilární propustností a plicní poddajnost se snižuje. (5)

U většiny tonoucích se kardiovaskulární systém nachází v pozoruhodně stabilním stavu. Vyskytují se různé změny na EKG, změny krevního tlaku jsou druhotné jako důsledek změn oxygenace, acidobazické rovnováhy, systémové cévní rezistence a funkce srdce. Změny krevního objemu v souvislosti s aspirací sladké nebo slané vody jsou jen vzácně faktorem ohrožujícím život, změny hladiny hemoglobinu a hematokritu bývají nevýrazné. Přežití může podpořit hypotermie. Oběti dlouhotrvajícího ponoření (až přes 1 hodinu) ve velmi chladné vodě, zejména v dětském věku, se často úplně zotavují. Oběti tonutí, zvláště jsou-li podchlazené, bychom měli resuscitovat podstatně déle, než je běžné, až několik hodin pokud je to možné. Skutečný mechanismus ochrany mozku je zatím poněkud nejasný. Tělesná teplota nemůže být dostatečně snížena už v prvních 10 minutách, tedy v době před ireverzibilním poškozením mozku. Hypotermie může tonutí ale i komplikovat, protože chladná voda blokuje pohybovou aktivitu, tudíž i dobří plavci se záchrannými vestami tonou ve velmi chladné vodě v průběhu několika minut. V chladné vodě nastupuje nekontrolovatelná hyperventilace, může dojít ke zhoršení stavu vědomí a následnému utonutí. Ani záchranné vesty nemusí ochránit před utonutím. Smrt mozku může být způsobena mozkovou hypoxií nebo vagovou srdeční zástavou. (3) Při skocích do vody je třeba zvážit možnost vzniku vzduchové embolie mozku. (1)

1.6.2 První pomoc, Basic Life Support

Základní neodkladná resuscitace (Basic Life Support - BLS) znamená kardiopulmonální resuscitaci bez pomůcek s výjimkou protektivních pomůcek, které chrání zachránce - nejčastěji se jedná o obličejovou resuscitační roušku s ventilovým filtrem. Na rozhraní vůči dalším postupům stojí užití plně automatizovaných externích defibrilátorů laiky (public access defibrillation - PAD) se zabudovaným software s akustickou a vizuální nápovědou. Ty náležejí k základní kardiopulmonální resuscitaci (KPR) jako nelékařské výkony, zatímco manuálně ovládané defibrilátory, kardioverze

a kardiostimulace zůstaly jako výkony rozšířené KPR prováděné odbornými zdravotnickými pracovníky. Rozšířená neodkladná resuscitace (Advanced Life Support - ALS) připojuje v rukách kvalifikovaných zdravotníků s vybavením další elektro i farmakopostupy a při úspěchu pokračuje navazující poresuscitační péčí. (18)

Ve sladké i slané vodě jsou při tonutí velmi podobné patofyziologické problémy – hypoxémie, hyperkapnie, edém plic, oběhová dysfunkce. Tudíž je počáteční léčba v obou případech podobná. Je třeba obnovit adekvátní oxygenaci a krevní oběh a upravit acidobazickou rovnováhu, resuscitovat a ochránit mozek. Nejdůležitějším faktorem na místě události je kardiopulmonální resuscitace, je základem dobré prognózy. Heimlichův manévr je v těchto případech kontroverzní, zvyšuje riziko zvracení. Více než polovina tonoucích při resuscitaci přesto zvrací. Během resuscitace i následujících opatření je nezbytné myslet na možnost předchozího poranění hlavy a krční páteře, zejména u skokanů do vody. (3)

Přežití po tonutí závisí hlavně na kvalitě a včasnosti první pomoci. V případě náhlé zástavy oběhu a bezvědomí je třeba zahájit neodkladnou resuscitaci. Musíme se přesvědčit, zda nedošlo k aspiraci bahna (tonutí v mělkých rybnících) či jiných nečistot - písku, zvratků, které je třeba odstranit, nejlépe odsátím. (3) Vytržení úst prsty se projevilo jako vhodné u dospělých v bezvědomí a u dětí starších než 1 rok. Byla však hlášena i traumatizace dutiny ústní a naopak prokousnutí prstů záchrance zachraňovaným. Kvalitní alternativou pro dýchání do úst je dýchání ústy do nosu. Tato možnost je přijatelná, bezpečná a účinná. Tento postup je vhodný při kardiopulmonální resuscitaci tonoucího ve vodě a také při orofaciálních poraněních, nebo když nejsme schopni zajistit utěsnění ústy. (18) Umělé dýchání z plic do plic zahajujeme dle možností ještě během vyprošťování tonoucího na vodní hladině. Záchrance musí vzít v úvahu možné poranění krční páteře ještě ve vodě. U pacientů, kteří byli v důsledku tonutí v bezvědomí a po poskytnutí neodkladné resuscitace nabyli vědomí a jsou nezřídka schopni komunikovat, je nezbytné předpokládat rychlý rozvoj těžkého plicního edému v intervalu několika desítek minut až hodin. (3) Zahájení samotné resuscitace začíná uvolněním dýchacích cest provedením záklonu hlavy (tahem za bradu a tlakem na čelo – dříve doporučovaný „trojitý manévr“ je již alternativou doporučovanou pouze

pro profesionální záchranáře) spolu s odstraněním případného cizího tělesa. Více strukturované Guidelines Evropské rady pro resuscitaci doporučují: „Pro případ resuscitace dospělých se ihned po provedení záklonu hlavy zahajuje masáž (modifikace „klasické“ sekvence A–B–C na A–C–B), v ostatních případech provést 2 - 5 umělých vdechů“. Některé schémata zůstávají u postupu A–B–C a doporučují provedení 2 – 5 vdechů na úvod. Frekvence nepřímé masáže srdeční je i nyní doporučena 100 x za minutu. Poloha rukou při masáži je v Guidelines 2005 doporučena na středu hrudníku na hrudní kosti, případně mezi bradavkami. Poměr masáže a umělých vdechů je stanoven na 30:2, pouze pro dětské pacienty do pubertálního věku je pro profesionální zachránce doporučován pevný poměr 15:2.

U dětských pacientů je doporučena masáž jednou rukou nebo oběma rukama. U nejmenších dětí se považuje masáž dvěma palci s obemknutím hrudníčku jako podložky za podstatně účinnější a výhodnější než masáž dvěma prsty. K masáži se užívá jedna ruka nebo obě, úkolem je stlačit sternum asi do třetiny hloubky dětského elastického hrudníku. Při umělém dýchání je nutno myslet na těsné obemknutí vstupu do dýchacích cest, nezáleží, zda se jedná o ústa, nos či současně o oba tyto vstupy u dítěte. Umělé vdechy by měly být prováděny rychleji – tak, aby délka jednoho byla asi 1 sekundu. V resuscitaci se pokračuje tak dlouho, dokud u postiženého nejsou známky funkčního oběhu, tj. zejména obnovení normálního dýchání, spontánní pohyby, kašel apod., nebo dokud není resuscitace ukončena jako neúspěšná. (18)

Automatizované externí defibrilátory jsou považovány za účinné přístroje tam, kde je možné zajistit dostatečný výcvik potenciální obsluhy a pravděpodobnost výskytu náhlé zástavy oběhu v daném místě je větší, než 1x za 2 roky. Počáteční nadšení do plošných programů instalace AED již tedy podle očekávání poněkud ochablo, nicméně ve specifických situacích (zejména na některých frekventovaných, ale pro pomoc špatně dostupných místech) je jejich rozmístování považováno za účelné. I zde platí to, co bylo uvedeno výše – po defibrilačním výboji následují 2 minuty (5 cyklů) resuscitace a až pak vyhodnocení, zda byl výboj účinný. Pacienta v bezvědomí, ale s dostatečným dýcháním, je možno uložit do polohy na boku s níže

uloženou paží před tělem, takže neutrpí tlakem nervově cévní svazek pro horní končetinu - Rautekova zotavovací, nikoli historická stabilizační poloha na boku.

Rizika při KPR dle Guidelines 2005: „Zážeh - elektrody nepřitlačujeme do blízkosti náplastových léků s nitroglycerinem. Elektrotermické trauma: Nutno sejmout zdravotní (např. Medic Alert), popř. jiné kovové náramky.“ (18) Elektrody je třeba umístit alespoň 8 centimetrů od sebe (u dospělých). Nutno dbát na to, aby se gel nebo iontový roztok na kůži neslévaly. Od implantovaných elektronických přístrojů (kardiostimulátoru, defibrilátoru) je třeba elektrody umístit ve vzdálenosti minimálně 8 centimetrů. Jejich následná kontrola je žádoucí. (18) Guidelines 2005 dále uvádějí: „Vyjíměčně byla kardiopulmonární resuscitace zdrojem tuberkulózy, HIV a SARS při resuscitaci pacientů. O ptačí chřipce nejsou dosud informace. Nebezpečí kontaminace jedy - kyanidy, organofosfáty a manifestní infekce kontraindikuje dýchání z plic do plic ústy. Obličejová resuscitační rouška nechrání před SARS (a pravděpodobně ani před jinými virovými chorobami přenosnými vydechovaným vzduchem).“ (18)

Resuscitovanému hrozí při KPR zlomeniny žeber, toto riziko je zvýšené zejména u seniorů. Zaznamenány byly i případy zlomeniny sternu při užití kardiopumpy. (18)

Po tonutí je třeba transportovat každého pacienta k hospitalizaci a komplexnímu vyšetření i v případě, že nedošlo k resuscitaci. (4)

2. Cíle práce

Cílem práce bylo zmapovat možnosti poskytování přednemocniční péče a dostupnost prostředků při tonutí u vybraných složek Integrovaného záchranného systému.

3. Metodika

3.1. *Metoda a technika sběru dat*

Byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie. Rozhovor byl nahráván na diktafon a následně zpracován do textu. Seznam otázek byl předem připraven. (Příloha č. 1)

3.2 *Charakteristika výzkumného souboru*

Výzkumný soubor tvořilo celkem devět (po třech z každé organizace) příslušníků Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky a členů Vodní záchranné služby Českého červeného kříže. Všichni působí převážně na území Jihočeského kraje (každý na jiném pracovišti) a pracují pro uvedené organizace déle než 2 roky. Věk nebyl pro výzkum omezujícím faktorem. Záchrana z vody je v činnosti těchto osob obsažena a jsou odborníky na danou problematiku. Sběr dat probíhal od ledna do dubna 2008. Pro snazší identifikaci a porovnání odpovědí na otázky byli jednotliví respondenti z řad Policie označeni znaky PČR A, B a C (velkým písmenem je takto označen každý dotazovaný); příslušníci Hasičského záchranného sboru jsou uvedeni jako HZS A, B, C; členové Vodní záchranné služby ČČK pak jako VZS ČČK A, B, C.

4. Výsledky

PČRA

1) Při pomoci osobám v ohrožení života a zdraví, v našem případě konkrétně tonoucím, je vždy co zlepšovat, ale v porovnání s minulostí se mnoho prostředků a materiálu obměnilo, modernizovalo a nezanedbatelnou součástí hodnocení musí být i přístup našich příslušníků vykonávající službu. Policie není – z pohledu organizace zajišťující vodní záchranu, jako je např. Vodní záchranná služba ČČK nebo hasiči – vybavována pro tuto činnost. HZS ČR je na tom jistě mnohem lépe, což ale vyplývá z jejich poslání a úkolů. Mimo dodržování plavebního řádu a dalších zákonů Policie ČR hlídkuje v místech se zvýšeným rizikem tonutí – v jižních Čechách převážně Lipno, Orlik, ale i povodí Vltavy a dalších toků. Prioritně je tato oblast pokryta činností Hasičského záchranného sboru a Vodní záchranné služby Českého červeného kříže. V případě potřeby žádá PČR o zásah HZS či vodní záchrannou službu. Výjimkou je pátrání po utonulých, kterého se v některých případech účastníme.

2) Policie České republiky nedisponuje prostředky pro specializovanou činnost, jakou je vodní záchrana. V současnosti má ve svých řadách potápěče pouze u zásahových jednotek – na rozdíl od minulosti, kdy byli k dispozici i mimo speciální jednotky. Některá oddělení, která sídlí u velké vodní plochy, vlastní motorové čluny, ale používají je spíše pro běžný výkon služby.

3) Policie České republiky, jak bylo již uvedeno, disponuje pouze základní výbavou pro práci na vodě. Nicméně krytí nákladů na údržbu těchto základních prostředků je dostatečné, materiál a technika jsou přidělovány centrálně.

4) Probíhá pravidelné zdravotní školení všech policistů, máme k dispozici své lékaře. Tyto kurzy obsahují veškerou základní první pomoc, jako například uvolnění dýchacích cest, masáž srdce, umělé dýchání a další. Nacvičuje se také chování v krizových situacích, kdy je třeba zachovat chladnou hlavu a pomoci postiženým.

5) Co se týká nácviku ovládnání technického a materiálního vybavení, jsou zde určité mezery, vždy je prostor na zlepšování a zdokonalování. Všechny osoby

zodpovědné za provoz naší techniky jsou v plné míře ji schopny bezpečně obsluhovat. Školení probíhají a podléhají evidenci.

6) Naše složka se účastní součinnostních cvičení Integrovaného záchranného systému poměrně často, ale jedná se spíše o akce, jejichž tematickým zaměřením není záchrana z vody. Jde se spíše o nácvik řešení teroristických útoků, havárií atomových elektráren, požárů velkého rozsahu a jiných situací s potenciálním ohrožením velkého množství osob.

7) Spolupráce s ostatními organizacemi Integrovaného záchranného systému je velmi častá. Jedná se převážně o činnosti s účastí Hasičského záchranného sboru. Výhodou je, že se příslušníci našich organizací po dlouhodobé a časté spolupráci znají v některých případech i osobně. Z toho vyplývá, že odpadají počáteční časové prodlevy při menším nedorozumění, víme, co můžeme od kolegů očekávat, v čem nás mohou podpořit, jaké prostředky mají k dispozici a podobně.

8) Příslušník Policie České republiky má právo (či spíše povinnost) zakročit a vyzvat osoby, jejichž činnost vede k ohrožení dalších osob či jejich vlastní, k přerušování tohoto chování.

PČR B

- 1) Nejsme pro tuto činnost cíleně připravováni. Dle potřeby se pouze účastníme pátrání po utonulých a spolupracujeme s ostatními složkami Integrovaného záchranného systému.
- 2) Pro tuto činnost nemá naše organizace speciálně určené technické a materiální prostředky. V rámci běžného výkonu základních policejních činností využíváme v průběhu letní sezóny motorové čluny (ochrana majetku, dohled na dodržování zákona a vyhlášek chataři, rybáři, vlastníky hausboatů a vodních skútrů atd.), které ale mohou být k záchranné činnosti také využity.
- 3) Vzhledem k tomu, že naše organizace není samostatná účetní jednotka, nevlastní finanční prostředky a potřebný materiál je jí přidělován na základě účelové systemizace. V rozsahu naší potřeby hodnotím prostředky jako dostatečné.
- 4) Pracovníci naší organizace jsou každoročně proškolení v poskytování první pomoci a za tímto účelem je využíváno videoprezentace zpracované Ministerstvem zdravotnictví.
- 5) Policisté se učí ovládat motorové čluny v dlouhodobých kurzech, které mají pravidla a evidenci podobnou jako výcvik řidičů motorových vozidel. Prostřednictvím průběžných školení jsou seznamováni s veškerou technikou a materiálem, který při výkonu služby používají.
- 6) Součinnostních cvičení se účastníme, ale co se týká zaměření záchrany z vodní plochy spíše ne, nebo převážně jako asistenční složka.
- 7) Velmi dobře byla hodnocena spolupráce s Hasičským záchranným sborem při povodních, které zasáhly náš region v roce 2002. Ani tehdy se však nejednalo o záchrany tonoucích, naše organizace plnila pouze své základní úkoly, například součinnost při evakuaci osob z ohroženého území, regulace pohybu osob a vozidel, ochrana majetku z evakuované oblasti atd.
- 8) Naše pravomoci vyplývají ze Zákona o Policii a jsou využívány při nebezpečném chování sezónních turistů v okolí vodních ploch a toků.

PČR C

- 1) Vodní záchrana pro nás není vzhledem k povaze činnosti Policie ČR prioritou, kontrolujeme spíše dodržování plavebního řádu a podobně. V případě potřeby jsme ale schopni a připraveni použít např. motorové čluny a pomoci tonoucím, ačkoli na to nejsme specializováni jako například hasiči či Vodní záchranná služba ČČK.
- 2) Nedisponujeme zvláštní technikou pro záchranu tonoucích, pouze některé naše speciální jednotky jsou připraveny na práci ve vodě. Ty ovšem nejsou na oddělení v běžném výkonu služby.
- 3) S údržbou stávajících prostředků nemáme potíže. Myslím, že jsme zajištěni dobře a pokud je třeba obměnit materiál z důvodu opotřebení či opravit nefunkční technické vybavení, prostředky jsou.
- 4) Každý zájemce, který má zájem pracovat v řadách Policie ČR, musí nejdříve absolvovat Základní odbornou přípravu. Zde je součástí jejich odborné přípravy mimo jiné teoretická i praktická průprava zaměřená na poskytování první pomoci. Dále pak je zřízená specializovaná složka u Policie ČR na každé krajské správě. Jedná se o složku, která se zabývá leteckou záchranou včetně záchrany z vody, ze střech, propastí a podobně. Jednou za tři roky příslušníci této skupiny prochází kompletním výcvikem (kontrola stupně a kvality osvojení si náležitých dovedností – novinky v oboru, školení o bezpečnosti práce atd.). Na jeho závěru skládají testové zkoušky. Procházejí také psychologickou průpravou pro řešení krizových situací a výcvikem v extrémních podmínkách. Všechny tyto dovednosti musí ovládat na vysoké úrovni.
- 5) Příslušníci specializovaných jednotek jsou pravidelně každý rok proškolení v poskytování první pomoci a ovládání prostředků záchrany - motorových člunů, vrtulníkové techniky, záchranných prostředků, evakuační techniky a nouzových záchranných prostředků. Jejich kolegové ze standardních oddělení také absolvují pravidelná školení, rozsah jejich činnosti je však rozdílný, z toho vyplývá i náplň těchto kurzů.
- 6) Osobně jsem se součinnostních cvičení Integrovaného záchranného systému účastnil, ale zaměření cvičení bylo jiné než konkrétně pomoc tonoucím. Naše složka

v takovýchto případech pouze asistuje Zdravotnické záchranné službě, Hasičskému záchrannému sboru či Vodní záchranné službě ČČK.

7) Spolupráci složek Integrovaného záchranného systému hodnotím jako velmi dobrou. To bylo zřejmé při všech povodních, jejichž následky jsme na území našeho kraje řešili. Samozřejmě základem je spojení. Není žádným tajemstvím, že komunikace je bez potřebného nácviku „oříškem“. V případě potřeby, kdy si vyžádáme asistenci nebo pomoc Hasičského záchranného sboru, ji vždy dostaneme k naší plné spokojenosti. Příklad úspěšného praktického využití společných cvičení byl případ utopené osoby v Římovské přehradě v minulém roce. Jednalo se o sebevraždu, kdy se na pátrání podíleli příslušníci Policie České republiky i naší organizace a na jeho bezchybném průběhu měla předchozí společná cvičení velký podíl.

8) Můžeme občany legitimovat, zajistit místo zásahu a máme i další prostředky k ovlivnění chování osob ve vztahu k bezpečí u vody či jinde. Jsme represivní složkou a tím jsou nám zákonem umožněny patřičné donucovací prostředky.

HZS A

- 1) Naši připravenost poskytnout pomoc tonoucím hodnotím jako velmi dobrou, ačkoli se s těmito případy setkáváme velmi zřídka. Většinou buď bezprostřední vytažení postiženého na břeh již proběhlo před naším příjezdem (v tom případě jej ihned předáváme zdravotnické záchranné službě) nebo se účastníme pátrání po pohřešovaných v blízkosti vodního toku nebo plochy. K této činnosti máme k dispozici specializované potápěče. V rámci činnosti našich stanovišť v blízkosti vody doplňuje naše pokrytí vodní záchranná služba.
- 2) Příslušníci Hasičského záchranného sboru jsou na tom s vybavením pro vodní záchrany poměrně dobře. K výjezdu k tonoucímu používáme terénní automobil pro obtížný terén kolem břehů, motorové čluny, záchranné vesty, prostředky pro resuscitaci a navíc také materiál a technické vybavení pro vyhledávání utonulých pod vodní hladinou. Při této činnosti úzce spolupracujeme také s kynology.
- 3) Každoročně se píše vyjádření k používaným technickým prostředkům, na jejím základě žádáme o modernizaci či nákup záchranných prostředků a globálně vzato je nám vždy vyhověno. Ano, máme dostatek prostředků. Výhodou jsou i zákonem stanovené činnosti, na které musí být příslušníci HZS ČR připraveni a kterým musí odpovídat i naše povinná výbava.
- 4) Návčik probíhá pravidelně formou školení, je kvalitní, ale podle mého názoru by bylo přínosem jej absolvovat častěji a zařadit více praktických výkonů.
- 5) V naší lokalitě probíhá praktický výcvik pravidelně několikrát ročně, znalosti a dovednosti z těchto výcviků jsou pak v praxi ověřovány při „ostrých“ výjezdech. Disponujeme potápěčskou skupinou, která je na vyžádání k dispozici v jakémkoli regionu, naše školicí středisko, v jehož pracovní náplni jsou kurzy činnosti v divoké vodě, sídlí v Borovanech.
- 6) Hasičský záchranný sbor provádí návčik činností s dalšími složkami Integrovaného záchranného systému pravidelně. Smyslem je prověření kvality našich záchranných činností, ale přínosem je jistě i zlepšení komunikace mezi jednotlivými složkami. Bez těchto cvičení by při standardním výjezdu jistě vznikla nedorozumění a zbytečná časová prodleva právě z důvodu nedostatečného procvičení řešení

záchranných akcí. Musíme ale myslet i na únik nebezpečných látek a různých technických havárií na vodních plochách, které mohou přímo i nepřímo ovlivnit lidské zdraví či život.

7) Z praktických zásahů potvrdil smysluplnost součinnostních cvičení například výjezd k Římovské přehradě k pátrání po pohřešované ženě. Spolupráce s Policií ČR byla velmi dobrá, ačkoli se místo této osoby našla ve vodě jiná pohřešovaná osoba. I další spolupráci si mohu jen pochválit.

8) Příslušník Hasičského záchranného sboru nemá jen pravomoc, má dokonce povinnost nebezpečnému jednání osob zamezit, na rozdíl například od VZS ČČK, která je pouze občanským sdružením.

HZS B

- 1) Hasiči se k tonutí samotnému zpravidla příliš často nedostanou. Přestože jsme nouzově vyzváni a vyjedeme nejdéle do dvou minut, přičtíme k času dojezd na místo události a je jasné, že k tonutí by muselo dojít v bezprostřední blízkosti výjezdového stanoviště. Většinou zasáhne volající nebo náhodný kolemjdoucí, případně již taháme bezvládné tělo. Dle mého názoru jsme na zásah ve vodním prostředí připraveni velmi dobře, v případě potřeby můžeme požádat o spolupráci VZS ČČK.
- 2) Specializované vybavení pro záchranu z ledu, páteřní desku apod. nemáme, používáme pouze vakuové fixační dlahy. Výstrojí pro práci pod vodní hladinou disponuje naše potápěčská skupina. Pokud bychom po telefonické výzvě a následném výjezdu k tonoucím dojeli na místo ještě v průběhu tonutí postižené osoby, jsme nuceni zasáhnout ve standardním služebním oděvu.
- 3) Generální ředitelství HZS ČR získává a rozděluje finanční prostředky v dostatečné výši vzhledem k našim potřebám. Materiálu je dost, je obměňován tak často, jak potřebujeme. Nákup techniky je řešen operativně s přihlédnutím ke každoroční zprávě odpovědné osoby. Pokud vím, všechny naše žádosti o vybavení byly dodnes vyslyšeny.
- 4) Každý příslušník je povinen absolvovat zdravotní školení a výcvik, který je evidován a kontrolován a má jasná pravidla.
- 5) Návuk ovládání prostředků probíhá prakticky při každé službě. V době pohotovosti, kdy nejsme u zásahu, cvičíme ovládání plavidel, čerpadel a dalších zařízení, práci s lanovou technikou atd. Prakticky každý den se snažíme zdokonalovat v ovládání prostředků a také kontrolujeme používanou techniku a materiál, aby v případě potřeby byly použity a provozu schopné.
- 6) Specifikem naší práce je zajistit nejen evakuaci osob (tyto dále předáváme do péče Zdravotnické záchranné služby), ale i zamezení dalšího šíření či likvidaci havárie. Právě proto mají cvičení s dalšími složkami Integrovaného záchranného systému smysl. Neomezujeme se jen na cvičení s nimi, ale například i se správci toků. Cvičení se účastníme několikrát ročně.

7) V oblasti vodní záchrany s Policií ČR příliš nespolupracujeme, nicméně v ostatních oblastech je naše spolupráce na velmi dobré úrovni. S Vodní záchrannou službou ČČK spolupracujeme spíše při součinnostních akcích, které sama pořádá a kam jsme přizváni. Ideální by bylo spolupracovat častěji, pokud by byl dostatek finančních prostředků a vůle podobné akce opakovat i z naší strany. Při povodních v minulosti některé místní organizace Vodní záchranné služby Českého červeného kříže vyzvány Hasičským záchranným sborem České republiky nebyly hlavně z finančních důvodů. Hasičský záchranný sbor vysílá v případě potřeby své příslušníky, protože za tutéž činnost by v případě výzvy Záchranného týmu Vodní záchranné služby Českého červeného kříže musel hradit veškeré jeho náklady. Je na zodpovědných osobách, jestli v některých případech není vhodnější investovat finanční prostředky (například při povodních a dalších výjimečných událostech) a usnadnit a urychlit evakuaci osob a záchranu majetku spoluprácí s touto složkou. Byli lidé, kteří při povodních v roce 2002 čekali na pomoc poměrně dlouho. Navíc VZS ČČK disponuje v některých případech lepším vybavením pro zásahy na vodní ploše. Jeden příklad za všechny je záchrana z ledové plochy.

8) Pravomoc usměrnit nebezpečné chování osob naši příslušníci mají. Mohou vykázat osoby z místa zásahu, legitimovat je, popřípadě upozornit na jejich chování Policii České republiky. Myslím si, že i další složky Integrovaného záchranného systému (jako například Vodní záchranná služba ČČK) by měly mít tuto pravomoc při výkonu služby.

HZS C

- 1) Dle mého názoru je naše práce a připravenost pomoci tonoucím na velmi vysoké úrovni, což je základním předpokladem pro profesionální odvedení komplexní záchranné akce z vody. Takřka ve sto procentech případů tonutí zasahují minimálně dvě složky IZS a pokud vím, ještě se nestalo, aby po vytažení tonoucího z vody byli naši příslušníci nuceni řešit situaci první pomoci sami, na místě již bývají zdravotníci záchranáři s lékařem a my jim postiženou osobu předáváme. Záchrana tonoucích je spíše úkol Vodní záchranné služby Českého červeného kříže
- 2) Máme k dispozici čluny, materiál pro práci na vodní hladině i pod vodou. V každé posádce jsou specialisté na určitou činnost, jako například potápěči a dále jejich kolegové, kteří absolvovali Kurz práce v divoké vodě v našem výcvikovém středisku a byli seznámeni s ovládním příslušné techniky a materiálu.
- 3) Veškeré naše potřeby jsou vyslyšeny, takže v tomto ohledu si nemůžeme stěžovat. Dostatek financí je dán zákonnou povinností státu, respektive ministerstva a Generálního ředitelství HZS ČR, udržovat naši výzbroj a výstroj v akceschopném stavu a v potřebném množství a kvalitě. Jsme hlavní profesionální složka Integrovaného záchranného systému, a proto by to tak mělo být i nadále.
- 4) Naši příslušníci jsou plošně školeni pravidelně a povinně. Je vedena evidence absolvovaných kurzů a školení první pomoci.
- 5) Prakticky při každé službě se procvičují základní dovednosti, to znamená i ty, které souvisejí se záchranou z vody. Nácvik je prováděn v čase, kdy nejsme na výjezdu.
- 6) Účastníme se pravidelně školení záchrany z ledové plochy a některých dalších ve spolupráci s Vodní záchrannou službou ČČK. Jinak se jedná spíše o cvičení mimo oblast pomoci tonoucím, která pro nás není zcela specifická.
- 7) Spolupracujeme většinou s Policií ČR a Zdravotnickou záchrannou službou, s ostatními složkami minimálně. Naše dosavadní zkušenosti jsou dobré, širší spolupráce s ostatními složkami Integrovaného záchranného systému, například i neprofesionálními, by jistě byla přínosem a obohacením nás všech.

8) Máme právo vykázat osoby z místa našeho zásahu, doporučena je ale spíše asistence Policie ČR. Tyto pravomoce hodnotím jako dostatečné a využíváme je minimálně právě z důvodu spolupráce s Policií ČR, která si místo zajistí sama.

VZS ČČK A

1) Členové naší organizace provádějí činnost v letních měsících na dvou stanovištích na Lipně. Tento počet je nedostatečný a důvodem jsou samozřejmě finance. Na vodní nádrži Orlik, popřípadě dalších plochách, tato služba úplně chybí. Vysokou úroveň naší profesionality potvrzuje i to, že pravidelně školíme příslušníky HZS ČR, PČR, Armády ČR a mnoha dalších. Pokud bych měl oznámkovat číselně naše komplexní fungování, dal bych za připravenost lidí jedna méně, za technickou a materiální vybavenost známkou dvě. Příslušníci HZS ČR a PČR (pokud se nejedná o specializované jednotky, kterých je velmi málo) na záchrannou činnost z vodní plochy nejsou vycvičeni, ani zvláště vybaveni. Pokrytí vodních ploch a toků vodními záchranáři není zákonem stanoveno, což považuji za další vážný nedostatek. Náplň činnosti a povinnost provádět hlídkovou, záchrannou a preventivní činnost není místní skupině VZS ČČK legislativně přikázána. Vezměme si fakt, že jižní Čechy jsou vyhledávanou destinací i pro krásu vodních toků a ploch a porovnejme to se skutečností, že ze 47 místních organizací v České republice působí v tomto regionu pouze tři. Vzhledem k tomu, že se stávající místní skupiny drží nad vodou jen silou vůle a vlastního přičinění, takřka bez podpory státu, potažmo našeho prezidia, je udivující, že fungují alespoň tak, jak fungují. Záchranáři dělají svoji činnost zdarma, ve vlastním volnu a převážně i na vlastní náklady (doprava, stravování a dalších osobní výdaje). Je potěšující, že se na nás často ostatní složky IZS obracejí s plnou důvěrou v případě nutnosti zásahu v souvislosti s vodní plochou, nicméně otevřená dlaň je jedna věc a chybějící podpora věc druhá, stejně zásadní. Z tohoto také pramení rozdíly ve vybavení a počty zásahů u jednotlivých skupin. Některé místní skupiny VZS ČČK disponují Záchranným týmem, jehož členové jsou specialisté na určitý druh činností v souvislosti s pomocí tonoucím či prací na vodní ploše a toku. Takovéto skupiny jsou smluvně vázány (z vlastní iniciativy podepsaly smlouvu o spolupráci) poskytnout tento tým a některé vybavení na výzvu Hasičskému záchrannému sboru ČR. Do pěti hodin je náš Záchranný tým povinen být akceschopný a připravený na přesun kamkoli po České republice i s vlastní technikou.

2) Jsme jednou z mála složek IZS, které jsou schopny zásahu na ledu. Naši lidé jsou na tyto případy vycvičeni a připraveni, mají potřebné materiálové a technické vybavení na rozdíl od většiny našich hasičských kolegů i policistů. Tradičně organizujeme praktický seminář Záchrany z ledové plochy, kurz činností na vodní ploše a jiné, kterých se účastní také další složky IZS. Některé naše místní skupiny jsou na tom zásluhou vlastní aktivity materiálově i technickým vybavením relativně velmi dobře hlavně kvůli tomu, že jsou schopny zpracovat a dotáhnout do konce žádosti o granty, získat peníze vlastní edukační a další činností. V našich řadách jsou plně vybavení specialisté, kteří znají naše potřeby (týkající se materiálního a technického vybavení), což je pro místní skupinu velmi výhodné.

3) Rozhodující pro nás je podpora státu. Bohužel peněz je méně, než by bylo třeba, současné prezidium VZS ČČK není schopno pokrýt žádosti místních skupin o finance. Centrálně vážne zpracování a úspěšné završení žádostí o granty z EU či ministerstev. Každá místní skupina má právní subjektivitu a je na ní samotné, zda je schopna sehnat prostředky pro vlastní fungování. Hlavní činností předsedy by nemělo být shánění financí. Potom samozřejmě nemá tolik potřebného času na řízení činnosti místní skupiny, avšak v současné době jiné východisko není. Oproti minulosti se, globálně vzato, finanční stav místních skupin v Jihočeském kraji zlepšil. Na tomto místě je třeba zdůraznit, že toto závisí na schopnostech a možnostech předsedů místních skupin a jejich kolegů sehnat prostředky. Čerpáme například z příspěvků od krajského úřadu. Tyto prostředky se stále navyšují, nicméně jsou stále vázány na nákup spojovací techniky a materiálu, organizaci školení a kurzů. Nejsou zde zahrnuty mzdy a další provozní náklady. Místní skupiny vykazují činnost nejen na území Jihočeského kraje či České republiky, ale i na mezinárodní úrovni (cvičení s rakouskou a německou vodní záchrannou službou, společné služby apod.). Dále získáváme peníze z grantů Evropské unie opět na konkrétní činnosti, jako jsou Akční den se záchranáři, plavecké závody na Lipně, Branný den pro děti spojený se sportovně zábavnou činností a nácvikem první pomoci, na tematické kurzy pro studenty vysokých škol, na společné hlídkové služby se zahraničními kolegy a mnohé další. Finance získáváme také ze školení pro vodáky, školy, pořádáním akčních „teambuildingových“ programů na míru (lanová dráha,

topografie, záchrana z vody atd.) a také školením profesionálních složek Integrovaného záchranného systému (Hasičský záchranný sbor, Policie ČR, Armáda ČR – ženijní a průzkumné jednotky, speciální jednotky, jednotky SAR). Dále proškolujeme kynology, členy ČČK, dobrovolné hasiče a mnohé další. Paradoxem je, že na dvoudenní školení pro HZS ČR s názvem Záchrana z vodní plochy přispívá Ministerstvo vnitra ČR v rámci grantu sedmdesáti procenty, zbývajících třicet procent si ale musíme sehnat sami. Problém s projekty je, že vždy musíte hradit určitý podíl z vlastních prostředků. Díky sponzorům, kteří nám vyšli vstříc výhodným pronájmem, funguje výcvikové centrum v Dolní Vltavici. Poprvé v historii máme tak opravdu důstojné zázemí pro naše členy a služby. V minulých letech neměli sloužící k dispozici ani teplou vodu a toaletu. Stát v tomto ohledu totálně zanedbává svojí roli a takřka nepodporuje preventivní a záchrannou činnost na vodních plochách a tocích.

4) My bereme přípravu na záchrana z vody komplexně, předlékařská první pomoc je jen součástí. Máme ve svých řadách i lékaře. Pokud by sami neuměli technicky vytáhnout tonoucího z vody, nejsou jim odborné znalosti k ničemu. Náš vzdělávací systém je náročný, už od nejnižších kvalifikačních stupňů se zkoušky skládají před komisí, která hodnotí znalosti a dovednosti uchazečů velmi přísně.

5) Členové naší organizace nacvičují ovládání techniky a materiálu v rámci pravidelných tréninků v bazénu, absolvují školení výškových prací, kurz Vůdce malého plavidla a naučené dovednosti ověřují následným praktickým výcvikem v terénu. Na základě požadavků členů sami dále organizujeme interní doškolovací kurzy a semináře.

6) Z hlediska Integrovaného záchranného systému cvičení neprobíhají tak, jak bychom si představovali. V jižních Čechách nás Hasičský záchranný sbor ČR podceňuje, naši práci přehlíží a nevyužívá v té míře, v jaké by využita být měla. Každoročně pořádáme cvičení Záchrana z ledové plochy, kterého se účastní i ostatní složky a které má již své jméno i tradici.

7) V zahraničí běžně vodní záchranáři řídí v případě cvičení či mimořádné situace v souvislosti se záchrana z vodní plochy nebo toku profesionální záchranné týmy a je to samozřejmostí, protože oni tuto činnost ovládají nejlépe. U nás je tento postup

nepředstavitelný a v drtivé většině případů je spolupráce s HZS ČR v našem regionu nedostatečná. Mimořádná situace vyžaduje práci specialistů, které v řadách Vodní záchranné služby ČČK máme. To se ukázalo například při povodních, kdy jsme nebyli vyzváni ani přes naše naléhání a připravenost záchranného týmu. Argumenty ze strany HZS ČR jsou následující: nejsou prostředky na úhradu naší činnosti po výzvě, je nebezpečí úrazu našich členů. Jsme v kontaktu s našimi kolegy v jiných krajích, kde je spolupráce bezvadná a k prospěchu všech, bohužel u nás to dosud ještě nefunguje na sto procent i když z naší strany je zájem velký. Snad se blýská na lepší časy a v budoucnosti se nedostatky odstraní. V letních měsících jsme smluvně zavázáni k nonstop pohotovosti. Jsme vyzýváni všemi základními složkami IZS, ve vymezeném prostoru odpovědnosti jsme povinni zasáhnout do 10 minut od nahlášení události.

8) Nemáme pravomoc zasáhnout proti osobám ohrožujícím svým chováním ostatní a považují to za tragickou absenci v legislativě. Nemáme dokonce ani pravomoc, kterou má rybářská stráž. Člověk, který ohrožuje chováním sebe či ostatní osoby, je z našeho pohledu nedotknutelný a může se nám, což se stává, v klidu vysmívat. Postavení Vodní záchranné služby Českého červeného kříže je z tohoto pohledu naprosto nedořešeno přes naše letité apely na zákonodárce.

VZS ČČK B

1) Pokrytí vodních ploch a toků osobami hlídkujícími a pomáhajícími zasahovat v případě ohrožení utonutím je v oblasti jižní Čech velmi nedostatečné. Služby u některých vodních ploch a toků jsou vodními záchranáři zajišťovány pouze v letních měsících červenci a srpnu. Dle mého názoru by měly probíhat minimálně od dubna do konce října, hlavně z důvodu turistického ruchu. Viníka těchto nedostatků ale nelze spatřovat v naší organizaci. Hlavně podporu státu, potažmo obcí, hodnotím jako nedostatečnou. VZS ČČK není sama schopna vlastními zdroji tyto náklady hradit. Přesto se snažíme zajišťovat stoprocentní fungování hlídek alespoň v sezóně v rámci našich možností a nemalé prostředky a úsilí věnujeme přípravě a vybavení Záchraného týmu.

2) Některé místní skupiny jsou průkopníky ve snaze zabezpečit svou existenci, jiné se „vezou na vlně“ a jejich výsledky na to ukazují. Statistické výkazy jasně vypovídají o veřejné potřebě vodní záchranné služby a také preventivní činnost a práce s mládeží je nezanedbatelná. Místní skupiny, které mají Záchraný tým a jsou smluvně vázány ve vztahu k Hasičskému záchrannému sboru, musí mít základní technické a materiální prostředky (vše je konkrétně uvedeno ve smlouvě o spolupráci).

3) S finančními prostředky to bylo, je a pravděpodobně i bude velmi obtížné. Prezidium VZS ČČK není schopno zajistit dostatek finančních prostředků, roční dotace jsou minimální. Prostředky místní skupina vynakládá na nezbytné technické a materiální vybavení, bez něhož by její činnost postrádala smysl. Dále na nutné provozní náklady člunů, obytné plochy, kde se v letních měsících vykonává hlídková a preventivní služba u vody, případně osobního automobilu či na pronájem bazénu pro tréninky v zimě. Horská služba, kdysi občanské sdružení (jako VZS ČČK), je plně zabezpečená a podporovaná Ministerstvem pro místní rozvoj. Její oblastní skupiny byly sdruženy v občanské sdružení, které mělo podobné problémy, jako dnes naše organizace. Převážně zásluhou vedení Horské služby se ale situace výrazně změnila a od roku 2005, kdy se stala Horská služba o. p. s., je zdravou, materiálně, technicky i finančně zabezpečenou organizací. Pokud se tato transformace neprovede i Vodní záchranné službě ČČK, mohou její jednotlivé skupiny (dle mého názoru) vykazovat

velmi dobrou činnost na profesionální úrovni s poměrně dobrým technickým vybavením. Vše závisí na vůli, ochotě a hlavně možnostech členů místní skupiny tuto činnost ve svém osobním volnu vykonávat. Zasloužené osoby na ministerstvech nás při osobních rozhovorech nabádaly sjednotit subjekty, které vykonávají vodní záchrannou činnost v ČR (nejen VZS ČČK) a následně je transformovat v obecně prospěšnou společnost, s níž bude stát, respektive ministerstva, moci jednat jako s jediným subjektem (stejně jako kdysi Sdružení horských služeb ČR). Pokud místní skupina nevykonává záchrannou činnost, nezabezpečuje si záchranné prostředky a její činnost spočívá pouze v trénincích na bazénu, je stejně právoplatným členem Vodní záchranné služby českého červeného kříže. Tato „nespravedlnost“ je dána právní formou organizace a „nevymahatelností“ záchranné či alespoň preventivní činnosti.

4) Návuk první pomoci probíhá kontinuálně v průběhu celého roku, ověření svých znalostí a dovedností prokazuje uchazeč o kvalifikační stupně vzdělávacího systému VZS ČČK (například Záchranář I až V, při kurzech hladinové služby, činnosti na divoké vodě atd.). Tyto zkoušky jsou vedeny velmi přísně. Pokud frekventant neprokáže odpovídající schopnosti, není mu kvalifikace udělena. Z toho hlediska je systém vzdělávání propracován velmi dobře.

5) Díky dobré a časté přípravě máme odborníky zaštiťující výškové práce, zajišťujeme preventivní a záchrannou činnost na divoké i volné vodě ve velmi obtížných podmínkách, poskytnutí předlékařské první pomoci, ale i práci a činnost pod vodní hladinou včetně vyhledávání utonulých a vyproštění potopených vozidel. Tyto činnosti procvičujeme pravidelně v zimní sezóně dle možností na bazénu i v terénu a taktéž v létě, kdy si znalosti ověřujeme také při hlídkové a preventivní činnosti na přehradní nádrži Lipno.

6) Účastníme se cvičení Integrovaného záchranného systému poměrně často, ať už se jedná o Záchranu z ledové plochy či různých akcí s účastí veřejnosti (ukázka záchrany tonoucího ve spolupráci s kynology a HZS ČR u Munického rybníka v Hluboké nad Vltavou, pravidelné ukázky a návuk v lipenské oblasti také s kynology, hasiči a Zdravotnickou záchrannou službou). Tato cvičení jsou velmi potřebná, hlavně

z důvodu kontaktu s ostatními složkami, vzájemnému otestování dovedností, vybavení, spolupráce a komunikace.

7) Uvítal bych užší spolupráci ze strany HZS ČR, který by mohl využívat naší specializované činnosti mnohem častěji, s větší důvěrou. Také bychom uvítali silnější podporu z jeho strany. Neopodstatněná nedůvěra se ukázala při povodních v roce 2002, kdy některé naše Záchranné týmy čekaly na výzvu hasičů a byly připraveny zasáhnout kdekoli po kraji. Výzva za celé trvání povodní nepřišla a tak jsme jezdili prakticky od domu k domu s dotazem, zda není třeba pomoci, ač jsme byli schopni řešit akutní situace evakuací a záchrany lidských životů a majetku. Ze soukromých zdrojů se k nám dostaly informace, že je to z důvodu statutu naší organizace, problematického řízení a z dalších dále neupřesněných důvodů. Při porovnání s našimi kolegy v jiných krajích, kde spolupráce s hlavní složkou funguje bezvadně, jsme došli k závěru, že se zde jedná o zástupný problém.

8) Vodní záchranář při výkonu záchranné a preventivní služby může pouze doporučit konkrétním osobám, aby dodržovaly zásady bezpečnosti a neohrožovaly sebe či okolí. Při povodních měla naše doporučení svou váhu, případně se podobné excesy řešili za přítomnosti městské policie.

VZS ČČK C

1) Pokud bych měl hodnotit fungování všech tří organizací, které v jižních Čechách pracují, bylo by známkování velmi obtížné. V jejich řízení, fungování, materiálním vybavení i snaze jsou dost podstatné rozdíly. Průměrem by to byla při hodnocení známka dvě. Co se týče struktury, bylo by v naší oblasti vhodné zřídit ještě minimálně jedno stanoviště pro Orlík, v ideálním případě také ještě jedno v oblasti lipenska. Představte si, že téměř veškerý volný čas v průběhu roku věnujete vodní záchraně a získáváte kvalifikační stupně. V létě místo dovolené pravidelně nepřetržitě sloužíte týden či dva u vodní plochy, nevěnujete ani tento čas rodině. Navíc si většinu nákladů hradíte sám, to vše v poměrně nuzných ubytovacích podmínkách – vítejte mezi vodními záchranáři. K ideálnímu stavu to má daleko, přesto je tato činnost stále zabezpečována pár desítkami nadšenců. Do budoucna se ale musí situace a podpora státu výrazně zlepšit, jinak bude z hlediska financí i lidských zdrojů neudržitelná.

2) Z technických a materiálních prostředků, které máme k dispozici, jde například o motorové čluny, lanovou techniku, nepropustné obleky do vody, základní zdravotnické vybavení atd. Toto vybavení se ale poměrně rychle opotřebovává, má vysoké provozní nároky (hlavně čluny) a proto je třeba jej často a nákladně obměňovat a opravovat.

3) Na chybějící legislativu, nedostatek financí a podporu státu, potažmo obcí na březích vodních ploch, narážíme na každém kroku. Například v zahraničí je běžnou praxí, že pro obce získávající prostředky z turistického ruchu je samozřejmostí přispívat na bezpečnost osob u vody a jsou na to náležitě hrdé. U nás se snaží stát přehazovat odpovědnost na kraje, kraje na obce a obce (až na čestné výjimky) se vyhýbají podobným otázkám úplně, s odkazy na povinnosti státu zajistit bezpečnost osob na svém území. Nebýt „obětí“ přinášených našimi členy ve formě darů či činnosti vedoucí k získání prostředků na nákup prostředků, měli bychom takřka jen prázdné ruce a dobrou vůli, což by osobám v nouzi příliš nepomohlo.

4) Náš vzdělávací systém je velmi dobře propracovaný, schopnosti uchazečů o jednotlivé stupně kvalifikace jsou zkoušeny komisí. V případě úspěšného absolvování

kurzu ovšem neplatí kvalifikace navždy, dle stupně kvalifikace je třeba ji po určitém časovém období obnovit a tím opět prokázat teoretické i praktické znalosti.

5) Návuk probíhá souběžně s výcvikem záchranářských činností v průběhu celého roku. Ať už se jedná o práci se záchrannými prostředky v zimě na bazéně nebo v létě na vodní hladině. Dále se naši členové účastní kurzů výškových prací, mají potápěčské a další kvalifikace, k jejichž získání je třeba prověřených dovedností.

6) Cvičení integrovaného záchranného systému jsou pro nás dobrou příležitostí, jak si ověřit výsledky návuku záchrany tonoucích v praxi. Vzhledem k našim potřebám by ale měly podobné akce probíhat častěji. Pro nás by nebyl problém cvičení zorganizovat. Potíží jsou finance, protože i v případě účasti dalších složek bychom na něj museli z velké části přispět. Vzhledem k tomu, že jsme občanské sdružení, nedisponujeme dostatečnými prostředky a to je velká škoda pro všechny.

7) Spolupráce je výborná v letních měsících při našich službách na vodní ploše. Horší je to s řízením a vyzýváním záchranných týmů Hasičským záchranným sborem. Z jejich strany by bylo vhodné zlepšit komunikaci a plně využívat naše schopnosti a zkušenosti - obzvláště při mimořádných událostech.

8) Pravomoc ovlivnit chování dalších osob nemáme, můžeme pouze doporučit přerušit nebezpečnou činnost, jako kdokoli jiný. Je opět velkou chybou zákonodárců, že přes naše apely nevytvořili závaznou právní normu. V případech ohrožení života nemá náš člen vykonávající hlídkovou činnost pravomoci ani jako rybářská stráž, která při kontrole primárně neplní úkol chránit lidské zdraví a život. Je to ostudné a opět jeden z důvodů pro transformaci v obecně prospěšnou společnost a začlenění organizace pod jakékoli ministerstvo. Ve spolupráci s ním se potom snad podaří změnit legislativní poměry ve prospěch vodního záchranářství a bezpečnosti osob u vody.

5. Diskuse

Cílem práce bylo zmapovat možnosti poskytování přednemocniční péče a dostupnost prostředků při tonutí u vybraných složek (Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor, vodní záchranná služba) Integrovaného záchranného systému na území jižních Čech. Již z prvních získaných informací v průběhu výzkumu vyplynula zásadní otázka, kterou jsem se rozhodl zařadit do výzkumu z důvodu její atraktivity a možnosti následného vyvození hypotéz. Zajímavým zjištěním jsou připomínky obou zkoumaných profesionálních složek Integrovaného záchranného systému (Hasičský záchranný sbor a Policie České republiky) na zajištění bezpečnosti osob u vody ve spolupráci s Vodní záchrannou službou Českého červeného kříže a takřka nulová podpora státu ve vztahu k této organizaci. Nejedná se pouze o nízkou finanční podporu, ale i o tzv. „legislativní vakuum“ ve smyslu zajištění fungování vodní záchrany jako takové.

Výzkumný soubor tvořilo celkem devět (po třech z každé organizace) příslušníků Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky a členů Vodní záchranné služby Českého červeného kříže. Všichni působí převážně na území Jihočeského kraje (každý na jiném pracovišti) a pracují pro uvedené organizace déle než 2 roky. Věk nebyl pro výzkum omezujícím faktorem.

Byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie. Rozhovor byl nahráván na diktafon a následně zpracován do textu.

Respondenti většinou neměli s odpovídáním problémy. V případě HZS ČR a PČR dotazovaní často směřovali své názory mimo oblast pomoci tonoucím a zásahům na vodní hladině či toku. Někteří se snažili vyzdvihnout jiné oblasti jejich práce, které neměli s tématem mnoho společného. Vždy se však podařilo dosáhnout odpovědi v rozsahu daném tématem práce a jejich znalostmi a zkušenostmi. V odpovědích všech tří zástupců konkrétních složek byla velmi významná shoda. Nestalo se, že by byla u členů či příslušníků jedné složky na stejnou otázku odpověď jednoznačně rozdílná a dotazovaní by odpovídali rozporupně.

V první otázce respondenti hodnotili fungování jejich organizace v oblasti poskytování přednemocniční neodkladné péče při tonutí v jižních Čechách. Zákon

České národní rady č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky uvádí: „Policie ČR chrání zdraví a život osob.“ (11) Zástupci Policie ČR se shodli na tom, že obecně je pro ně ochrana osob základním posláním, ale vodní záchrana není prioritou a v této souvislosti spíše kontrolují důsledné dodržování plavebního řádu apod. Proto na ni nejsou vybavováni a ani specializováni. V případě potřeby žádají o zásah HZS ČR či vodní záchrannou službu ČČK. Výjimkou je pátrání po utonulých, kterého se v některých případech účastní. Dle pokynu generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra č. 17 z roku 2003 se stanoví normy znalostí hasičů potřebné pro výkon jejich povolání (8). Příslušníci HZS ČR uvedli, že jsou na pomoc ve smyslu záchrany z vody připraveni a také cvičeni, nicméně s tonoucími se při výjezdech setkávají zřídka. Buď bezprostřední vytažení postiženého na břeh již proběhlo před jejich příjezdem (v tom případě jej předávají Zdravotnické záchranné službě) nebo se účastní pátrání po pohřešovaných v blízkosti vodního toku nebo plochy. K této činnosti mají k dispozici specializované potápěče. Zástupci obou dvou výše uvedených složek se shodli na tom, že záchrana tonoucích je spíše úkol Vodní záchranné služby ČČK. Členové VZS ČČK ale poukazují na možnost zajištění pravidelných letních hlídek v Jihočeském kraji pouze na dvou stanovištích (Lipno) a to hlavně z finančních důvodů. Na vodní nádrži Orlík vodní záchranná služba zcela chybí. Co se týká zajištění bezpečnosti u vody z hlediska VZS ČČK, je její fungování plně v rukách členů, protože náplň činnosti a povinnost provádět hlídkovou, záchrannou a preventivní činnost není místní skupině VZS ČČK legislativně přikázána. Z tohoto také pramení rozdíly ve vybavení a počtu zásahů jednotlivých skupin. Svoji činnost hodnotí respondenti z řad VZS ČČK jako velmi profesionální i přes statut občanského sdružení.

Z hlediska materiálního a technického vybavení pro pomoc tonoucími dotazovaní příslušníci Policie ČR uvedli, že pro tuto činnost nejsou vybavováni a k dispozici mají pouze několik motorových člunů se základní výstrojí využívaných spíše pro hlídkovou a kontrolní činnost. V případě potřeby žádají o spolupráci Hasičský záchranný sbor, který disponuje specializovanou technikou. S výjezdy k případům nouze ve spojení s pohybem osob u vody ale příslušníci HZS ČR nemají tolik zkušeností jako členové Vodní záchranné služby ČČK. Ti jsou schopni z materiálního a technického hlediska

pomoci i osobám v nouzi na ledové ploše. Seminář s tímto tematickým zaměřením pořádají každoročně i pro ostatní složky IZS. Jak již bylo zmíněno výše, mezi místními skupinami této organizace jsou, vzhledem k aktivní činnosti a vybavenosti, diametrální rozdíly.

Množství financí pro nákup materiálu, techniky a dalšího vybavení považují příslušníci Hasičského záchranného sboru i Policie ČR za dostatečný. Opačný problém, lépe řečeno kritický nedostatek prostředků, řeší předsedové VZS ČČK. Prezidium VZS ČČK není schopno pokrýt žádosti místních skupin o finance, centrálně také vážne zpracování a úspěšné završení žádostí o granty z EU či dotace ministerstev. Vodní záchranáři získávají finance především svými volnočasovými aktivitami (pořádáním kurzů, seminářů, akcí na míru pro firmy, školením profesionálních složek IZS apod.). Z důvodu nedostatku financí slouží hlídky u vodní plochy pouze v letních měsících, v čase osobního volna a víceméně na vlastní náklady. Na některých stanovištích neměli sloužící provádějící preventivní a hlídkovou činnost donedávna ani toaletu a tekoucí vodu. Jednou z cest ke zlepšení situace je i některými státními úředníky požadované sjednocení vodních záchranných služeb v České republice a transformace v obecně prospěšnou společnost, se kterou by stát již mohl jednat jako s jediným subjektem. Touto cestou se v nedávné minulosti vydala i Horská služba, které změna existenčně velmi pomohla.

Nácvik předlékařské první pomoci probíhá u Policie ČR i u Hasičského záchranného sboru pravidelně několikrát ročně, má svá pravidla i evidenci. Dle Guidelines 2005 je vhodné, když je při nácviku KPR využito více výukových forem včetně videa a praktických ukázek, velký důraz má být kladen na častý praktický nácvik. (18) Respondenti v otázce na téma nácviku předlékařské první pomoci uvedli, že hodnotí výuku první pomoci jako dostačující jejich potřebám, vítané by ale bylo zejména rozšíření praktického nácviku KPR (zejména v řadách HZS ČR). Vzdělávací systém VZS ČČK považuje za prioritu komplexní edukaci, při výuce první pomoci se také provádí rozšířený praktický nácvik včetně vytažení tonoucího z vody a fixační techniky při suspektním poranění páteře. Výcvik absolvují již uchazeči o nejnižší kvalifikační stupeň.

Další dotaz směřoval k účasti zástupců zkoumaných složek na součinnostních cvičeních Integrovaného záchranného systému v souvislosti se záchranou osob z vody. Zákon č. 239/2000 o Integrovaném záchranném systému definuje součinnostní cvičení IZS a rozděluje je na prověřovací a taktické. (12) Policie ČR se dle rozhovoru na součinnostních cvičeních tematicky zaměřených na pomoc tonoucímu spíše nepodílí. Pokud ano, působí jako asistenční složka. Aktivní účast na cvičeních potvrdili příslušníci Hasičského záchranného sboru. Oceňují prověření kvality záchranných činností, ale i zlepšení komunikace mezi složkami IZS ČR. Bez těchto cvičení by dle jejich názoru při standardním výjezdu jistě vznikla nedorozumění a nežádoucí časové prodlevy. Z pohledu zástupců VZS ČČK neprobíhají cvičení tak, jak by si představovali. Považují přístup Hasičského záchranného sboru v jižních Čechách v některých případech za pasivní a upozorňují na to, že by jejich znalosti a dovednosti mohly být využívány častěji. Součinnostních cvičení se účastní poměrně často, sami organizují například seminář Záchrany z ledové plochy i pro ostatní složky IZS. Vodní záchranáři by uvítali častější zájem o spolupráci ze strany HZS ČR. Ten by podle nich mohl využívat specializované činnosti VZS ČČK s větší důvěrou, uvítali by i jakoukoli materiální podporu. Neopodstatněná nedůvěra se ukázala například při povodních v roce 2002, kdy některé Záchrané týmy VZS ČČK čekaly na výzvu hasičů a byly připraveny zasáhnout kdekoli v regionu. Výzva za celé trvání povodní nepřišla a tak jezdily prakticky od domu k domu s dotazem, zda není třeba pomoci, ač byly schopny řešit akutní situace evakuací a záchrany lidských životů a majetku. Zaráží je, že v některých krajích spolupracuje HZS ČR s místními skupinami bez problémů a k oboustranné spokojenosti. Z výsledků výzkumu usuzují, že nezávisle zpracovaná zpráva o spolupráci HZS ČR a VZS ČČK při povodních v minulých letech by vedla k jasnému obrazu o příčinách případných nedostatků v součinnosti obou složek.

Závěrem respondenti hodnotili své zákonné pravomoci ve smyslu zásahu proti činnosti osob ohrožujících svým jednáním v blízkosti vody sebe či ostatní. Zákony upravující činnost Policie ČR a HZS ČR jasně určují kompetence příslušníků těchto složek. Možnosti policistů (jakožto příslušníků represivní složky) jsou poměrně dobře známy a v turistické sezóně je v okolí vodních ploch a toků často využívají. Příslušníci

HZS ČR mohou vykázat osoby z místa zásahu, legitimovat je, popřípadě usměrnit jejich chování (činí tak nejčastěji ve spolupráci s PČR). Někteří dotazovaní usuzují, že by i další složky IZS (jako například VZS ČČK) měly mít podobnou pravomoc při výkonu činnosti. Tuto pravomoc člen VZS ČČK nemá, může pouze doporučit přerušení nebezpečné činnosti jako kdokoli jiný. Respondenti považují za velkou chybu zákonodárců, že i přes jejich apely nevytvořili závaznou právní normu, která by podobné situace upravovala. V případech ohrožení života nemá osoba z řad VZS ČČK vykonávající hlídkovou činnost pravomoci ani jako člen rybářské stráže. Ten při kontrole primárně neplní úkol chránit lidské zdraví a život. Dle mého názoru i komentářů některých členů VZS ČČK je to další důvod pro transformaci v obecně prospěšnou společnost, začlenění pod jakékoli ministerstvo a ve spolupráci s ním pro následnou změnu legislativních poměrů ve prospěch vodního záchranářství a bezpečnosti osob u vody.

Ze zjištěných údajů vyplývá, že zástupci Policie ČR považují záchranu tonoucích jako úkol jiných složek, prioritně na ni nejsou vybaveni ani cvičeni. V případě potřeby jsou osobě v ohrožení života schopni pomoci po stránce dopravy na souš a první pomoci. Toto se netýká jednotek, které se na podobné zásahy specializují a jsou schopny záchrany v plné míře a s veškerým potřebným vybavením. Ty ale nevykonávají běžnou hlídkovou činnost. Hasičský záchranný sbor je mnohem lépe připraven a vybaven pro pomoc tonoucím, což vyplývá ze zákonem uloženého rozsahu činnosti. Jeho příslušníci jsou pravidelně školeni v kurzech první pomoci, nácvik ovládání záchranných prostředků je téměř každodenní rutinou. Co se týká praktických zásahů a komplexního vzdělávání ve vodní záchraně, myslím si, že v Jihočeském kraji je nejlépe (v rámci předlékařské první pomoci a vodní záchrany obecně) připravena Vodní záchranná služba Českého červeného kříže. Některé její aktivnější místní skupiny disponují dokonce specializovanou technikou pro záchranu z ledu. Velmi často se účastní společných tematických součinnostních cvičení IZS, některá i pořádají. Potýkají se ale zároveň se závažnými finančními i organizačními potížemi. Nezbyvají prostředky na zabezpečení preventivních a hlídkových služeb mimo letní měsíce, zázemí pro sloužící je ve velmi špatném stavu

(hlídky provádějí činnost ve svém mimopracovním volnu a na vlastní náklady) a nebýt vlastních aktivit, jejichž prostřednictvím získávají peníze na náklady spojené s vodní záchranou, nemohli by si dovolit ani provoz člunů a pořízení základního materiálního vybavení. Na vině je podle nich laxní přístup státu, který přispívá na jejich činnost minimálními prostředky a také statut organizace, která je do dnešních dnů občanským sdružením. Ve srovnání s našimi nejbližšími zahraničními sousedy je na tom VZS ČČK v oblasti záchranářských dovedností velmi dobře, po stránce finanční zaostává.

6. Závěr

Cíl bakalářské práce byl splněn. Bylo zmapováno poskytování přednemocniční péče a dostupnost prostředků při tonutí u vybraných složek Integrovaného záchranného systému (Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor, Vodní záchranná služba ČČK) v jihočeském regionu. Z výsledků výzkumu vyplývá, že po stránce technické a materiální či znalostí první pomoci jsou schopny pomoci tonoucímu všechny zkoumané složky. Některé jsou vybaveny relativně dostatečně (Hasičský záchranný sbor, Vodní záchranná služba Českého červeného kříže), jiné nepovažují tuto činnost za primární úkol (Policie České republiky). Především u Vodní záchranné služby ČČK kontrastuje vysoká specializace a schopnosti členů s existenčními problémy, kterým denně čelí. Možná je to i vinou vlastní nerozhodnosti a neschopnosti se kolektivně zasadit o sjednocení vodního záchrannářství u nás a navázat jednotný dialog o podpoře a řádném legislativním ukotvení jejich činnosti se státním aparátem.

Na základě výzkumu byly stanoveny tyto hypotézy:

H1: Členové Vodní záchranné služby Českého červeného kříže jsou připraveni poskytnout komplexní pomoc tonoucímu.

H2: Využívání činnosti Vodní záchranné služby Českého červeného kříže Hasičským záchranným sborem je při mimořádných událostech v Jihočeském kraji nedostatečné.

Tato bakalářská práce by mohla být podkladem pro další výzkum v diplomové práci (vzhledem k plánovanému rozsahu a charakteristice práce je ale nutno přihlídnout k poměrně omezenému výzkumnému souboru) a také může být přínosem pro odbornou i laickou veřejnost se zájmem o složky Integrovaného záchranného systému, v jejichž činnosti je vodní záchrana a předlékařská první pomoc více či méně obsažena.

7. Seznam použité literatury

- 1 BYDŽOVSKÝ, J. *Akutní stavy v kontextu*. 1. vydání. Praha: Triton, 2008. 450 s. ISBN 978-80-7254-815-6
- 2 ČAPKOVÁ, M. VELEMÍNSKÝ, M. *Utonutí a zranění související s vodou*. 1. vydání, Praha: Triton, 2005. 54 s., ISBN 8072547151
- 3 POKORNÝ, J. et al. *Urgentní medicína*. 1. vydání. Praha: Galén, 2004. 547 s. ISBN 80-7262-259-5.
- 4 POKORNÝ, J. et al. *Lékařská první pomoc*. 1. vydání. Praha: Galén, 2005. 351 s. ISBN 80-7262-214-5
- 5 ŠEVČÍK, P. et al. *Intenzivní medicína*. 2. vydání. Praha: Galén, 2003. 422 s. ISBN 807262203
- 6 ZADÁK, Z. et al. *Intenzivní medicína na principech vnitřního lékařství*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2007. 336 s. ISBN 978-80-247-2099-9
- 7 Nařízení vlády č. 209/2001 Sb., kterým se stanoví seznam živností, jejichž výkon je podnikatel povinen zajistit pouze fyzickými osobami splňujícími odbornou způsobilost stanovenou tímto nařízením, v platném znění.
- 8 Pokyn GŘ HZS ČR a NMV, kterým se stanoví normy znalostí hasičů, ve znění Pokynu GŘ HZS ČR a NMV č. 49/2003 a č. 43/2004 a Pokynu GŘ HZS ČR č. 18/2006, v platném znění
- 9 Stanovy Vodní záchranné služby Českého červeného kříže ze dne 15. 10. 2005, v platném znění.
- 10 Zákon č. 238/2000 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, v platném znění
- 11 Zákon České národní rady č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky, v platném znění

- 12 Zákon č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v platném znění
- 13 Čapková, Miroslava. Činnost příslušníků Policie ČR
(online) Platný e-mail: p.prochaska@seznam.cz od oookrscb@mvcz.cz,
3. 12. 2007
- 14 Českobudějovický kraj (online)
Platný <http://referaty.superstudent.cz/zemepis/ceskobudejovicky-kraj-f934.html>,
(29. 3. 08)
- 15 Hasičský záchranný sbor ČR
(online) Platný <http://www.mvcz.cz/hasici/index.html>, 9. 11. 2007
- 16 Historie Hasičského záchranného sboru ČR
(online) Platný <http://www.hasici.az4u.info/redakce/index.php?slozka=2506&xuser=&lanG=cs>, 20. 11. 2007
- 17 Historie profesionální požární ochrany
(online) Platný <http://www.mvcz.cz/hasici/historie.html>, 21. 11. 2007
- 18 International Consensus on Cardiopulmonary Resuscitation and Emergency Cardiovascular Care Science with Treatment Recommendations, 2005
(online) Platný http://www.erc.edu/index.php/guidelines_download_2005/en/,
3. 3. 2008
- 19 Význam a úkoly Policie ČR
(online) Platný <http://hostinne.info/policie/PCR.htm>, 6. 11. 2007
- 20 Záchrana z vody – historie
(online) Platný http://www.vzs.cz/vzs_historie_c.php, 2. 1. 2008
- 21 Záchrana z vody – současnost
(online) Platný http://www.vzs.cz/vzs_cinnosti_c.php, 2. 1. 2008

8. Klíčová slova

Tonutí

Vodní záchrana

První pomoc

Vodní záchranná služba Českého červeného kříže

Policie České republiky

Hasičský záchranný sbor České republiky

Integrovaný záchranný systém

9. Přílohy

- Příloha č. 1   Přehled pomocných otázek k rozhovoru***
- Příloha č. 2   Organizační schéma Hasičského záchranného sboru***
- Příloha č. 3   Organizační schéma Policie České republiky***
- Příloha č. 4   Počet a diagnózy utonulých v roce 2006 v České republice***
- Příloha č. 5   Statistika utonulých v letech 1961 - 2004***
- Příloha č. 6   Statistika utonulých v letech 1961 – 2004 v ČR***
- Příloha č. 7   Výpis z přehledu materiálu VZS ČČK MS Č. Krumlov k 31. 12. 2007***
- Příloha č. 8   Soupis materiálu dle Dohody o spolupráci Vodní záchranné služby
ČČK MS Č. Krumlov a HZS Jihočeského kraje, odbor Č. Krumlov***
- Příloha č. 9   Zásahy hlídek VZS ČČK MS Č. Krumlov v období červen–září 2007***

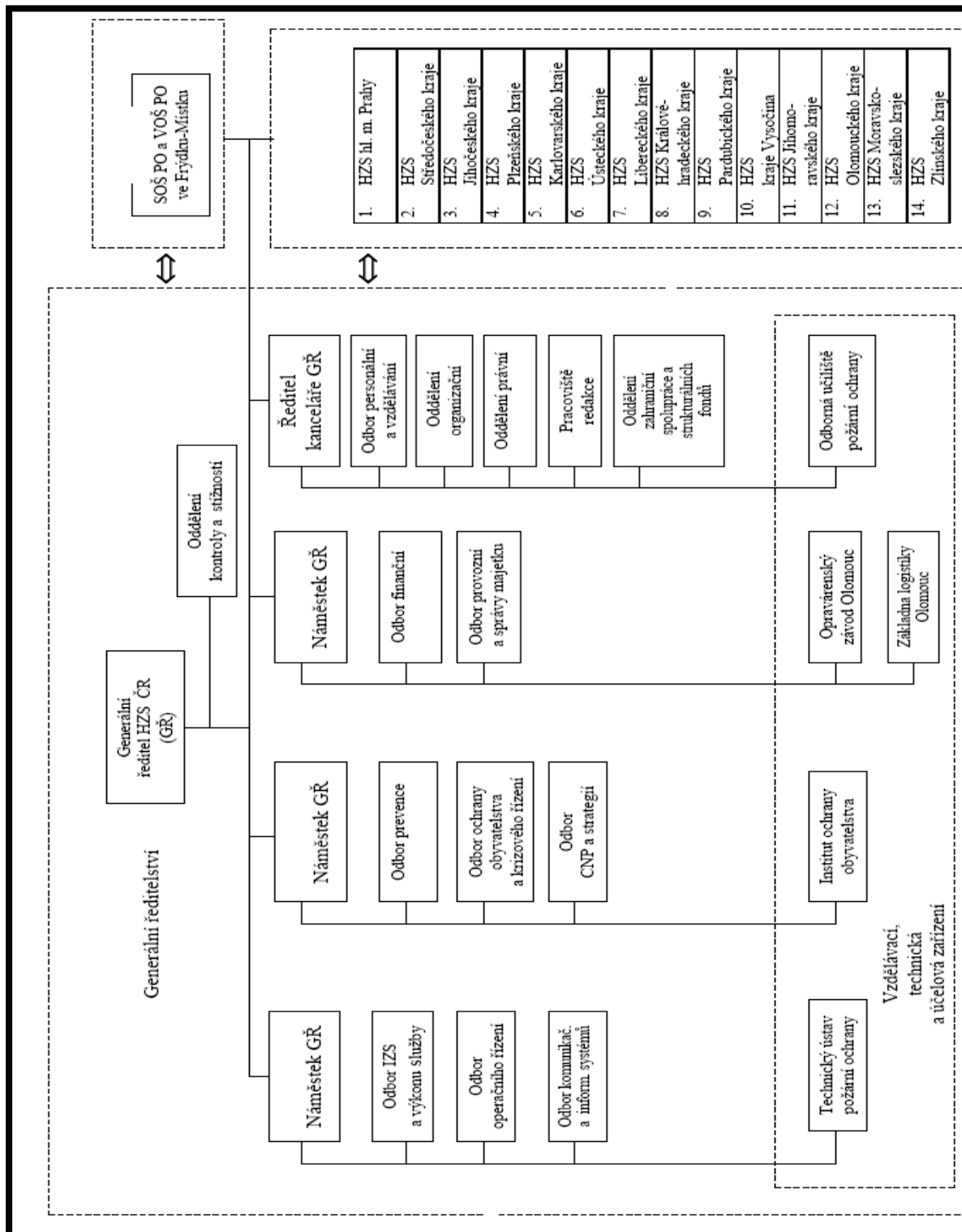
Příloha č. 1

Přehled pomocných otázek k rozhovoru

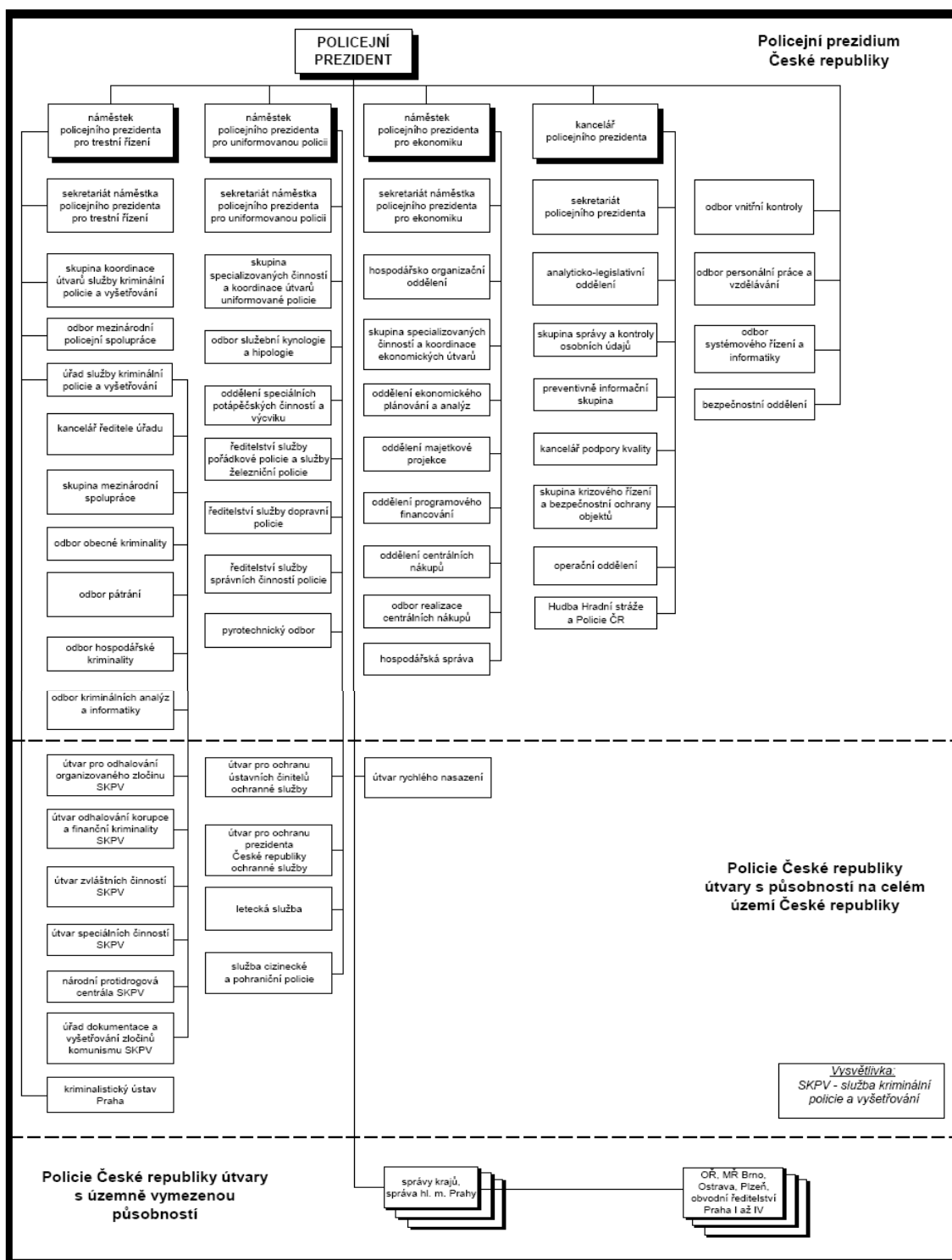
- 1) Jak hodnotíte fungování Vaší organizace v oblasti poskytování přednemocniční neodkladné péče při tonutí v jižních Čechách?
- 2) Jaké technické a materiální prostředky má Vaše organizace pro tento účel na území Jihočeského kraje k dispozici?
- 3) Má Vaše organizace dostatek financí na pořízení technických a materiálních prostředků k záchraně osob z vody?
- 4) Jak (pokud) probíhá nácvik předlékařské první pomoci - má systém, pravidla a evidenci?
- 5) Jak probíhá nácvik ovládnání technických a materiálních prostředků používaných k záchraně tonoucích? Má systém, pravidla a evidenci?
- 6) Účastní se Vaše organizace součinnostních cvičení s ostatními složkami Integrovaného záchranného systému České republiky v souvislosti se záchranou osob z vody? Pokud ano – jakých, jak hodnotíte jejich smysl a praktický účel?
- 7) Jak hodnotíte dosavadní spolupráci vybraných složek Integrovaného záchranného systému (Policie ČR, HZS ČR, VZS ČČK) v jižních Čechách?
- 8) Má příslušník/člen Vaší organizace pravomoc nařídit osobám, jejichž činnost by mohla vyústit v tonutí (jich samých či osob přítomných) k přerušení tohoto jednání?

Příloha č. 2 Organizační schéma Hasičského záchranného sboru

Zdroj: www.mvcr.cz

Příloha č. 4 Počet a diagnózy utonulých v roce 2006 v České republice

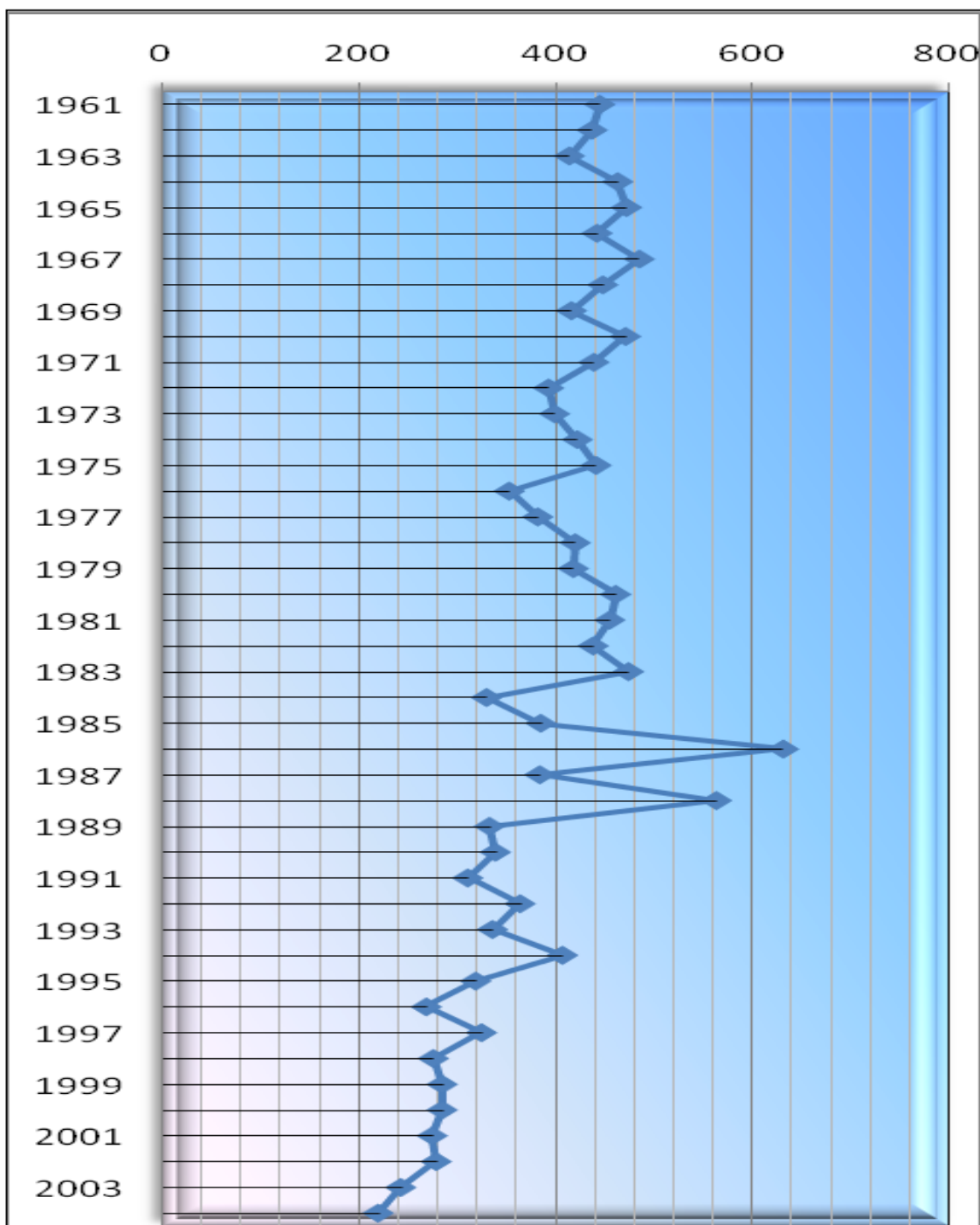
Diagnóza	Muži	Ženy	Celkem
V90	-	-	-
V92	2	-	2
W65	3	9	12
W66	-	2	2
W67	1	-	1
W68	2	1	3
W69	25	3	28
W70	48	13	61
W73	8	3	11
W74	64	29	93
X38	-	-	-
X71	6	14	20
X92	-	-	-
Y21	15	8	23
Celkem	174	82	256

- V90** Nehoda plavidla jako příčina (u)tonutí a potopení
V92 (U)tonutí a potopení v souvislosti s vodní dopravou bez nehody plavidla
W65 (U)tonutí a potopení při pobytu ve vaně
(U)tonutí a potopení po pádu do
W66 vany
W67 (U)tonutí a potopení při pobytu v bazénu
W68 (U)tonutí a potopení po pádu do bazénu
(U)tonutí a potopení v přírodní
W69 vodě
W70 (U)tonutí a potopení při pádu do přírodní vody
W73 Jiné určené (u)tonutí a potopení
W74 Neurčené (u)tonutí a potopení
X38 Oběť povodně
X71 Úmyslné sebepoškození (u)topením a potopením
Napadení (u)topením a
X92 potopením
Y21 (U)topení a potopení, nezjištěného úmyslu

Zdroj: ČSÚ

Rok	Muži	Ženy	Celkem		Rok	Muži	Ženy	Celkem
1961	331	115	446		1984	232	99	331
1962	307	131	438		1985	276	110	386
1963	301	114	415		1986	448	184	632
1964	332	132	464		1987	298	87	385
1965	340	133	473		1988	402	162	564
1966	299	144	443		1989	230	104	334
1967	349	137	486		1990	249	91	340
1968	298	151	449		1991	218	94	312
1969	302	115	417		1992	250	115	365
1970	342	130	472		1993	233	104	337
1971	329	111	440		1994	273	135	408
1972	272	122	394		1995	238	82	320
1973	274	126	400		1996	191	79	270
1974	302	121	423		1997	220	106	326
1975	322	120	442		1998	202	75	277
1976	249	105	354		1999	195	91	286
1977	262	121	383		2000	210	76	286
1978	284	137	421		2001	197	79	276
1979	288	131	419		2002	212	68	280
1980	314	148	462		2003	169	75	244
1981	324	132	456		2004	149	72	221
1982	316	123	439		2005	159	62	239
1983	361	114	475		2006	174	82	256

Zdroj: ČSÚ

Zdroj: ČSÚ

Příloha č. 7 Výpis z přehledu materiálu VZS ČČK MS Č. Krumlov k 31. 12. 2007

Materiál	Kusů	Rok pořízení
NA Peugeot Partner	1	2005
Střešní nosič uzamykatelný	1	2005
Plastová nádrž červ. BA s hadicí	1	1993
Plastová nádrž červ. BA s hadicí	1	1993
Ruční vozík pod člun M 3100	1	
Pumpa plastová pro člun	1	2000
Pramice Pionier	1	2006
Vesla	2	2007
Člun UZC 420, pumpa, 2 ks pádlo	1	2005
Plovák WS,rahno, stěžeň, plachta	1	1990
Kotva 80kg + boje 60x 60	1	1997
GPS map 76C	1	2004
Dalekohled	1	2000
Kabát záchranáře s vložkou	3	
Bunda tenká VZS	5	
Házecí pytlík	3	2005-06
Házecí pytlík	1	1998
Lodní pytel HIKO	1	2004
Lodní pytel COLT	1	2005
Lodní vak 8CT	4	2005
Stopky	1	2007
Kyslíkové láhve 2l	1	
Akumulátor nabíjecí (Sonar)	1	2000
Sonar HUM Fishfinder 987 cx SI Combo	1	2008
Nosítka zdravotní skládací	1	2000
Zásahový batoh Ego s O2	1	2005
Zdravotní popruhy	2	2000
Zdravotní popruhy	2	2000
Brašna zdravotní úplná	1	2000
Brašna zdravotní úplná	1	2000
Lékárnička EKO - kontejner	1	2004
Osobní lékárnička	10	2005
Lano 50m - šňůra červ	1	2000
Lano - šňůra zel	1	2000
Lano 50m	1	2000
Karabina HMS	2	2004
Sedák dětský Re Apache	4	2006
Karabina HMS twist-lock	3	2006
Karabina oválná s triat lock	2	2006

Karabina oválná šr.	6	2006
Mailona Big Delta	2	2006
Kladka tandem	2	2006
Kladka velká	2	2006
Kladka dvojitá	1	2006
Kladka s blokantem/protraxion/	2	2006
Stopka Petzl	1	2006
Slaňovací osma	2	2006
Blokant ruční levý	1	2006
Blokant ruční levý	1	2006
Blokant ruční prsní	2	2006
Smyčka 60 cm	2	2006
Smyčka 80 cm	2	2006
Smyčka 120 cm	2	2006
Smyčka 150 cm	2	2006
Expres smyčka	4	2006
Evakuační trojúhelník	1	2006
Vak na výstroj Gier Bag	1	2006
Plovací vesta EXTREM PRO	4	2002
Plovací vesta VZS	6	1994
Sada vaku dlah s batohem	1	
Sada vaku matrace s batohem	1	
Radiostanice Motorola CM 140VHF + zdroj + trafo	1	2006
Radiostanice Motorola CP 040 VHF+nabíječka	3	2006
Ext mikrofon +PTT	2	2006
Anténa PVA 001 VHF	1	2006
Radiostanice Motorola CP 040 VHF	3	2006
Stan zdravotní	1	1992
Hasicí přístroj	2	
Baterka ruční	1	2000
Baterka čelovka	3	2004
Baterka čelovka Peli	1	2005
Zdroje do baterky nabíjecí	5	2000
Nabíječka Uni -HAMA 46523	1	2003
Kompresor vysokotlaký MK 120	1	2006
Přepouštěcí hadice 0,5m	1	2006
Tlaková láhev na vzduch 10 l	1	2001
Tlaková láhev na vzduch 10 l	1	1989
Tlaková láhev 10 l a Dvoj ventil Lola	2	2005
Tlaková láhev na vzduch 12l	1	1998
Tlaková láhev na vzduch 15l	1	2006
Pot.přístroj dětský /aut.tajfun/	3	2001
Potápěčský přístroj dětský	1	1992
Automatika plicní TAJFUN	2	1998
Aut. plicní TAJFUN s více vývody 1st.	2	2000

Automatika plicní Airtrak plus	1	2005
Automatika plicní		2006
Automatika OCTOPUS	1	2006
AUTOMATIKA MI DIN, GRAY	1	2006
Automatika plicní TITAN, barometr	1	1999
Jacket potápěčský	1	2000
Jacket potápěčský	2	2006
Jacket potápěčský CRESS	1	2006
Baterka pot. VEGA II s nabíječ.	1	2000
Baterka potápěčská, tubus zdroj + nabíječka	1	2005
Čelovka potápěčská PELI 2680	2	2006
Čelovka potápěčská PELI 2600	1	2006
Bójka potápěčská	3	2000
Batoh potápěčský	1	2006
Ploutve Technisub	2	2006
Potápěčský nůž SQUALO	1	2006
PC potápěčský OCTOPUS SUUNTO	1	2006
Manometr + hloubkoměr na konzoli APEK S	1	2006
BUBÍNEK POTÁPĚČSKÝ	1	2006
Značkovací bójka	2	2005
Baterka pot. signální -stroboskop	1	2000
Neopren RESCUE	1	1995
Tr HYPERGLIDE	1	2006
Plavecký neopren 06	1	2006
HYDRONOM ICE VEST	1	2006
MONO HEAT DAMEN	1	2006
Neopren kombinéza	1	2000
Neopren dětský	1	2000
Molo 12 x 1.6m	2	2007

Zdroj: Soupis materiálu VZS ČČK MS Č. Krumlov (2007)

**Příloha č. 8 Soupis materiálu dle Dohody o spolupráci Vodní záchranné služby
ČČK MS Č. Krumlov a HZS Jihočeského kraje, odbor Č. Krumlov**

Materiál k dispozici	Počet kusů
Nákladní vozidlo Peugeot Partner	1
Motorový člun 6 m motor 90	1
Motorový člun 3,5 m motor 40	1
Transportní podvozek	2
Záchranný člun UZC 420	1
Záchranné pomůcky VZ	
Sonar	1
Evak. nosítka SKED	1
Křísicí přístroj AMBU MARK	1
Evak. nosítka vak. a dlahy	
Krční límec	1
Zdravotnické popruhy	2
Zdravotní brašna	1
Páteřní deska AQUA B.	1
Radiostanice MAXON	2
GPS a mapový software	1
Evak. smyčka pod vrtulník	1
Souprava potápěče	4
Vesta plovací Extrem pro	6
Signální lano pro potápěče	3
Přilba ochranná	6
Záchranný oblek Rescue	4

Zdroj: Dohoda o spolupráci Vodní záchranné služby ČČK MS Č. Krumlov
a HZS Jihočeského kraje, územní odbor Č. Krumlov

Příloha č. 9 Zásahy hlídek VZS ČČK MS Č. Krumlov v období červen – září 2007

Zásah	Počet	Místo	Poznámka
Plachetnice	3	Lipno	16.6. změna síly větru - 2 osoby v ohrožení 7.7. německý turista v ohrožení
Katamaran	5		
Rybáři	8		
Neznámá osoba	1	N. Domky	mimo prostor odpovědnosti
Kánoe	2	Kovářov	srpen – 5 zahraničních turistů v ohrožení života, přetížená kánoe
Unavený plavec	2		
Ošetření	12		
Z toho převoz do N	3	Kyselov	1 x ohrožení života
Osoby v ohrožení života celkem	9		
Technický zásah	5	Černá v Pošumaví	2 x plovoucí ostrov 3 x vyhledávání utonulých předmětů, plachetnice potopená
Záchranný a zdravotní dozor za rok 2007	8		kurzy pro školy, závody v ploutvovém plavání, akce pro mládež a další, vzdělávací kurzy

Zdroj: Výkaz činnosti VZS ČČK MS Č. Krumlov